

**T. C.**  
**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ**  
**ENSTİTÜSÜ İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**  
**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**KORUYUCU AİLE VE KURUMDA KALAN 36-72**  
**AYLIK KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN**  
**GELİŞİM ALANLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER**  
**AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Gülşah ÖĞÜT**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Danışman**

**Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI**

**Konya - 2017**



### BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Gülşah ÖĞÜT
	Numarası:	108302021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı:	İlköğretim/Okul Öncesi Eğitimi
	Program:	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Adı:	Konya'da Aile ve Kurumda Kurum 36 72 Aylık Konya'da Muhtasir Çocuğun Gelişim Alanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

  
Gülşah ÖĞÜT  
(imza)



## YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı:	Gülşah ÖĞÜT
	Numarası:	108302021001
	Ana Bilim / Bilim Dalı:	İlköğretim/Okul Öncesi Eğitim
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı:	Doç. Dr Abdülkadir KABADAYI
Tezin Adı:		Koruyucu Aile ve Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişim Alanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ‘Koruyucu Aile Ve Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişim Alanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’ başlıklı bu çalışma .22.../12.../2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Doç.Dr. Abdülkadir KABADAYI Danışman  
Doç.Dr. Selma SOYDAN üye  
Yrd.Doç.Dr. Kaude Öze Aytekin üye

İmza  
İmza  
İmza

## ÖNSÖZ

İçinde yaşadığımız yüzyılda ülkelerin çok daha iyi yetişmiş, donanımlı, mutlu, sevmeyi bilen, duyarlı, düşünebilen, karar verebilen, ülkesine sahip çıkabilen bireylere gereksinimleri vardır. Bu bireylerin yetiştirilmesinde anne babaları, eğitimcileri hatta topluma önemli görevler beklemektedir. Çocuk gelişimi ne demektir? Çocuğun gereksinimleri, duygu düşünceleri nelerdir? Çocuklarımızı yetiştirirken tüm bu bilgiler gerekli olacaktır.

Bu çalışmam kurumda ve koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların çeşitli değişkenler açısından gelişim alanlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmam da bilgisini ve görüşlerini esirgemeyen Sayın Danışmanım Doç. Dr. Abdülkadir Kabadayı, tez çalışmam için her türlü desteğini esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr Mehmet İPÇİOĞLU'na, maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan sevgili aileme, çalışmaya katkıları olan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde çalışan sosyal çalışmacı ve çocuk gelişim öğretmenlerine sonsuz teşekkür ederim. Çalışmam Geleceğin Çocuklarına Armağan Olsun!

Ben “çocuğum”

Bütün dünya benim gelişimi bekler

Bütün dünya büyük bir ilgiyle benim ne olacağımı görmek ister Medeniyetler  
dengesini benimle kurar

Ben ne isem geleceğin dünyası öyle olacaktır Ben “çocuğum”

Hiçbir şey bilmediğim dünyanıza gelmiş bulunuyorum Neden geldiğimi  
bilmiyorum;

Nasıl geldiğimi bilmiyorum.

Meraklıyım, ilgiliyim.

Ben “çocuğum”

Benim geleceğim sizin elinizde.

Benim başarımlar/başarısızlığım büyük ölçüde size bağlı Mutluluk verecek  
şeyleri bana vereceğinizi umuyorum.

Dünyaya yararlı olabilecek şekilde beni eğitmeniz için yalvarıyorum



**T. C.**  
**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**  
**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin	Adı Soyadı	Gülşah ÖĞÜT	Numarası:
	Ana Bilim/Bilim Dalı	İlköğretim / Okul Öncesi Eğitimi	
	Program	Tezli Yüksek Lisans	Doktora
	Danışmanı	Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI	
Tezin Adı		KORUYUCU AİLE VE KURUMDA KALAN 36-72 AYLIK KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ALANLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN	

### ÖZET

Araştırma kurumda ve koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır.

Kurumda ve koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öngörülen bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor, özbakım becerileri, dil gelişim alanların özelliklerinin incelendiği bu araştırma tarama modelinde desenlenmiştir.

Veriler, 2014-2015 Eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar, Konya, Eskişehir'de kurumda ve koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık 60 korunmaya muhtaç çocuğun gelişimi hakkında sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişimcileri görüşleri de alınarak elde edilmiştir.

Çalışmada “Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimini Değerlendirme Anketi (KMÇGDA)” kullanılmıştır.

Korunmaya muhtaç çocukların gelişimi anketi kurumda kalan çocukların bilgilerine çocuk gelişimci aracılığıyla, koruyucu aile yanında kalan çocukların sosyal hizmet uzmanı aracılığıyla uygulanmıştır.

Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimini Değerlendirme Anketi 3'lü likerttipine uygun olarak hazırlanmıştır. Anketteki cevap seçenekleri “Bağımsız yapar”, “Yardımla yapar” ve “Yapamaz” şeklindedir. Anketin puanlamasında “Bağımsız yapar” 3 puan, “Yardımla yapar” 2 puan ve “Yapamaz” 1 puanalmıştır.

Anketin istatistiksel değerlendirmeleri SPSS istatistik paket programıyla yapılmıştır. İstatistiksel sınamalarda anlam seviyesi ( $\alpha$ ) 0, 05 alınmıştır.

İstatistiksel analizlerde anketin güvenilirliğini güvenilirlik analiziyle, bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında t testi ve Mann Whitney -U testi, ikiden çok grubun karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans (Anova) analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında ; 36-48 aylık, 48-60 aylık, 60-72 aylık tüm çocukların kaldığı koruyucu ailenin medeni durumu incelendiğinde 48-60 aylık grubu çocukların gelişim puanları diğer yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (Pval=0. 035). Gelişim alanlarına göre medeni durumlar ayrı ayrı incelendiğinde 48-60 yaş grubunun dil gelişimi diğerlerinden farklıdır (Pval=0. 010). Çocuklu evlilerin yanında kalan çocukların gelişim puanları diğer medeni durumlara göre daha yüksektir.

**Anahtar Kelimeler:** Korunmaya muhtaç çocuk, 36-72 aylık çocuk, koruyucu aile hizmeti, kurum bakımı, gelişim alanları



**T. C.**  
**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**  
**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Student's	Name Surname	Gülşah ÖĞÜT	Numarası:
	Department/Field	İlköğretim / Okul Öncesi Eğitimi	
	Programme	Tezli Yüksek Lisans	Doktora
	Advisor	Doç. Dr. Abdülkadir KABADAYI	
Research Title		FOSTER-PARENTS AND RESEARCH OF THE ZONE OF DEVELOPMENT OF THE 36-72 MONTHS OLD CHILDREN NEED OF PROTECTION IN THE SOCIAL SERVICE INSTITUTION ACCORDING TO THE VARIOUS FACTORS.	

### SUMMARY

This study was carried out to investigate the zones of development of 36-72 months old children staying in social service institutions and with foster-parents at the aspect of various variables.

In this study, in which cognitive, social-emotional, psychomotor, self-careabilities and language zones of development features of 36-72 months old children staying in social service institutions and with foster-parents were investigated, comparative relational survey model was used.

The data of the study were examined by taking opinions of social service specialists and child development experts on the development of 60 children, 36-72 month old, staying in social service institutions and with foster-parents in Afyonkarahisar, Konya and Eskişehir in 2014-2015 educational year.

“Development Evaluation Survey of Children In Need of Protection

(DESCNP)” was used in the study.

Development survey of children in need of protection was carried out by the help of child development experts in social service institutions and by of social service specialists in foster-parents.

Development Evaluation Survey of Children In Need of Protection was prepared in accordance with 3 point likert scale. The answer choices in the survey are “Does Independently”, “Does with Help” and “Cannot Do”. In the scoring of the survey, “Does Independently” gets 3 points, “Does with Help” gets 2 points and “Cannot Do” gets 1point.

The statistical evaluation of the survey was carried out with SPSS statistic packaged software. The significance level was taken as ( $\alpha$ ) 0, 05 in statistical tests.

In statistical analysis, reliability analysis was used for the reliability of the survey, t test and Mann Whitney -U test was used in comparing independent two groups and one-way analysis of variance (Anova) was used in comparing more than twogroups.

When the results of the study were investigated at the aspect of marital status, it was seen that the development scores of the 48-60 months old children staying with foster-parents showed statistically significant difference ( $P_{val}=0.035$ ) from the 36-48 months old and 60-72 months old children staying with foster-parents. When marital status according to zones of development were investigated, it was seen that the language development of 48-60 months old age group is different from those of the others ( $P_{val}=0.010$ ). The development scores of the children staying with married with children were higher than the other marital status.

**Key Words:** Child In Need of Protection, 36-72 months old child foster-parents service, social service institution, children’s development areas



## İÇİNDEKİLER

<b>BİLİMSEL ETİK SAYFASI .....</b>	<b>i</b>
<b>YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU .....</b>	<b>Hata! Yer işareti tanımlanmamış.</b>
<b>ÖNSÖZ .....</b>	<b>iii</b>
<b>ÖZET .....</b>	<b>iv</b>
<b>SUMMARY .....</b>	<b>vi</b>
<b>İÇİNDEKİLER.....</b>	<b>viii</b>
<b>KISALTMALAR.....</b>	<b>xi</b>
<b>TABLolar LİSTESİ .....</b>	<b>xii</b>

## BİRİNCİ BÖLÜM

### GİRİŞ

Problem .....	14
Alt Problemler .....	14
Araştırmanın Önemi .....	15
Araştırmanın Amacı.....	4
Varsayımlar .....	16
Sınırlılıkları .....	16
Tanımlar .....	17

## İKİNCİ BÖLÜM

### KURAMSAL TEMEL BİLGİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 1. YASAL DÜZENLEMELER .....	19
2. 1. 1. Uluslararası Bildiriler veTürkiye.....	19

2. 1. 1. 1. Çocuk Hakları Bildirisi .....	19
2. 1. 1. 2. Çocuk Hakları Bildirisinin İlkeleri .....	20
2. 1. 2. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve Kısa Bir Tarihçesi .....	21
2. 2. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR .....	24
2. 2. 1. Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma ve Bakım Türleri .....	25
2. 2. 2. 1. Kurum Bakımı .....	26
2. 2. 1. 2. Koruyucu Aile Hizmeti .....	27
2. 2. 1. 3. Grup Evleri .....	28
2. 2. 2. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ortaya Çıkma Nedenleri .....	28
2. 3. GELİŞİM .....	29
2. 3. 1. Gelişimin Tanımı .....	29
2. 3. 2. Çocuğun Gelişimini Etkileyen Etmenler .....	30
2. 3. 1. 1. Kalıtım .....	30
2. 3. 2. 2. Çevre .....	30
2. 3. 3. Gelişim İlkeleri .....	31
2. 3. 4. Gelişim Evreleri .....	32
2. 3. 5. Gelişim Alanları .....	34
2. 3. 5. 1. Psiko-Motor Gelişim .....	34
2. 3. 5. 2. Bilişsel Gelişim .....	35
2. 3. 5. 3. Sosyal-Duygusal Gelişim .....	36
2. 3. 5. 4. Dil Gelişimi .....	36
2. 3. 5. 5. Özbakım Becerileri .....	38
2. 4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR .....	39
2. 4. 1. Dünya’da ve Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar Üzerine Yapılmış	

Araştırmalar .....	39
--------------------	----

2. 4. 2. Dünya’da ve Türkiye’de Gelişim Alanlarına Göre Yapılmış Araştırmalar	40
---	----

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

### **YÖNTEM**

3. 1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	42
3. 2. ARAŞTIRMA GRUBU .....	42
3. 3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	43
3. 4. GEÇERLİK .....	45
3. 5. GÜVENİRLİK .....	45
3. 6. VERİLERİN ANALİZİ .....	46
3. 7. UYGULAMA .....	46

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **BULGULAR VE TARTIŞMA**

4. 1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR .....	47
4. 2. ÖRNEKLEMİN GELİŞİM ALANLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	65
SONUÇ VE ÖNERİLER .....	68
KAYNAKÇA.....	72
EKLER .....	82
EK-1: KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ALANLARI ANKETİ.....	82
EK-2: İZİNLER .....	92
ÖZGEÇMİŞ .....	94

**KISALTMALAR**

**SÇHEK** : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

**TMK** : Türk Medeni Kanunu

**ÇHS** : Çocuk Hakları Sözleşmesi

**BM** : Bileşmiş Milletler

**ABD** : Amerika Birleşik Devletler

## TABLOLAR LİSTESİ

<b>Tablo 2. 1:</b> 2015 yılı Çocuk Hizmetler Genel Müdürlüğünün Korunmaya Muhtaç Çocukların İstatistikî Bilgiler.....	26
<b>Tablo 3. 1:</b> Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Bilgileri.....	43
<b>Tablo 4. 1:</b> Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanları Bakımından Yaşa Değişkenine Göre İncelenmesi .....	47
<b>Tablo 4. 2:</b> Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Yaşa Değişkenine Göre İncelenmesi .....	48
<b>Tablo 4. 3:</b> Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi .....	49
<b>Tablo 4. 4:</b> Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Medeni Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi .....	51
<b>Tablo 4. 5:</b> Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi .....	53
<b>Tablo 4. 6:</b> Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	55
<b>Tablo 4. 7:</b> Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Yaşı Değişkenine Göre İncelenmesi .....	57
<b>Tablo 4. 8:</b> Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Çocukların Kaldıkları Kurum Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	59
<b>Tablo 4. 9:</b> Kurum Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Kurumda Kalış Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi .....	61
<b>Tablo 4. 10:</b> Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Kuruma Alınma Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesi .....	63
<b>Tablo 4. 11:</b> Kurumda Kalan 36- 72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Psiko-motor Gelişim Alanlarına Göre İncelenmesi .....	65
<b>Tablo 4. 12:</b> Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Öz bakım Becerileri Gelişim Alanlarına Göre İncelenmesi .....	66

## BİRİNCİ BÖLÜM

### GİRİŞ

Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri ve yaşam seviyelerini geliştirmeleri açısından en garantili yatırım çocuğa yapılan yatırımdır. Çağdaş, demokratik ve sağlıklı bir toplum oluşturulmaya çalışılırsa, çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim alanları yönünden bir bütün olarak ele alan ve evrensel değerleri geliştiren bir eğitim modeli hedeflenmelidir. Bu nedenle bir toplumun medeniyet düzeyi o toplumun çocuklarına verdiği önem ve hizmetlerle ölçülmesidir (Bıyıklı, 1982: 5).

Çocuk kimseli veya kimsesiz olsun bütünü ile korunmaya muhtaçtır. Bu vazifede toplum ve kişi aynı derecede sorumluluk taşır. Ancak anneli babalı çocuğun sorumluluğunun ebeveyn ve toplum beraberce yüklenmiştir. Kimsesiz çocuklar ise doğrudan doğruya toplumun malıdır. Bu çocukların iyi ve kötü yetişmesinden toplum sorumludur (Gökçe, 1971:2).

Hayatın başlangıcında görülen eğitimin ve geçirilen deneyimlerinin ileriki yaşlarda öğrenme yeteneği ve akademik başarı üzerinde önemli etkileri olmaktadır. 0-72 ayı kapsayan okul öncesi dönem, gelişim açısından kritik yıllardır. Bu dönemde, çocuğun anne karnından itibaren getirmiş olduğu potansiyeli en üst seviyeye çıkartabilmesini ve bunu açığa çıkarabilmesi için uyarıcılara ihtiyacı vardır (Sözer, 2000: 122). Bunların yeterince sağlanamaması ileriki yıllarda çocuğa verilse bile çocuğun eriştiği düzeyde eksiklikler yaratabilir. Buna karşın erken yaşlarda nitelikli ve yeterli deneyimler, elde edilen temel bilgi, yetenek ve tutumlar, bireyin ileriki öğrenmelerinde başarının daha etkin olmasının yanında onun duygusal ve sosyal yaşamını da olumlu bir şekilde etkilemektedir (Aksoy, 1994: 2).

Günümüzde sosyal-duygusal hayatın zihinsel ve fiziksel hayattan önce geliştiği ve tüm gelişimin kaynağını oluşturduğu görülmektedir. Ev ortamından yoksun olarak kurumlarda yaşamını devam ettiren çocuklar üzerinde yapılan araştırmalara göre, kurum bakımının çocuğun sağlıklı gelişimini olumsuz yönde

etkilediği doğrultusundadır (Bıyıklı, 1995: 3-4).

### **Problem**

1. Koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocuklar ile kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların çeşitli gelişim alanlarının kazanımları bakımından ne kadar farklılık vardır?

### **Alt Problemler**

Koruyucu aile yanında ve kurumda kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları bakımından yaşa göre aralarında farklılık var mıdır?

Koruyucu aile yanında ve kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları bakımından cinsiyete göre farklılık vardır mı?

Koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının koruyucu ailenin medeni durumuyla aralarında farklılık var mıdır?

Koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının koruyucu ailenin eğitim düzeyi ile aralarında farklılık var mıdır?

Koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının koruyucu ailenin gelir düzeyi ile aralarında farklılık var mıdır?

Koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının koruyucu ailenin yaşına göre aralarında farklılık var mıdır?

Kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların psikomotor gelişim alanına göre aralarında farklılık var mıdır?

Kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların özbakım becerilerine göre aralarında farklılık var mıdır?

Kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının devam ettikleri kurum tipine göre aralarında farklılık var mıdır?

Kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının kurumda kalış süresine göre aralarında farklılık var mıdır?

Kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının kuruma alınma nedenine göre aralarında farklılık var mıdır?

### **Araştırmanın Önemi**

Gelişim; anne karnından itibaren bedensel, zihinsel, dil, duygusal ve sosyal yönden belli şartları taşıyan son aşamasında varıncaya dek devamlı ilerleme kaydeden değişim sürecidir. Gelişim; kalıtım, anne baba tutumları, medya, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik etkenler, okul, okul dışındaki ortam gibi çevresel faktörlerden etkilenir. Çocuklar bazı gelişim evrelerinde ve yaşlarda belli tür öğrenmelere karşı yüksek duyarlılık gösterme eğilimindedirler. Çocuklar belli dönemlerde çevre etkilerine karşı daha duyarlıdırlar ve öğrenme yaşantılarını diğer dönemlerden daha hızlı kazanabilirler. Bu dönemler kritik gelişim dönemleri olarak adlandırılır ve 36-72 aylık okul öncesi dönem olarak bilinen fiziksel, sosyal-duygusal, dil, bilişsel gelişim açısından kritik bir dönem olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu dönem insan gelişiminin kapsam, hız ve nitelik açısından en yoğun olduğu dönemdir.

Araştırmacılar çocukta gelişim özelliklerinin ortaya çıkmasında anne yoksunluğunun önemli ölçüde etkili olduğunu Kabul etmektedirler. Örneğin, kimiaştırmacılar ana yoksunluğu nedeni ile gelişimin sadece yavaşladığını veya bir süre için gerilediğini ancak zamanla normal kapasitesine ulaşacağını savunmaktadırlar. Gelişimde görülen olumsuz belirtilerin her çocukta aynı ölçüde görülmediği gibi kimi gelişim alanlarındaki geriliklerde daha yaygın olarak görülmektedir. Motor gelişim bunlar içinde en az etkilenen fonksiyon olarak bilinmektedir. Bunun yanında dil gelişimi, soyut düşünme yeteneği ve toplumsallaşmada gerilikler daha fazla görülmektedir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Türkiye geneli 2013 Temmuz ayı istatistikleri incelendiğinde; koruyucu aile sayısı 2. 322, koruyucu aile yanındaki çocuk sayısı 2. 759, çocuk evi (0-18) sayısı 812 ve bakılan kişi sayısı 4. 286; çocuk



yuvası (0-12sayısı 35 ve bakılan kişi sayısı 1. 596; Sevgi Evi (0-18) sayısı 52 ve bakılan kişi sayısı 3. 396 ‘dır. Yine 2012 Temmuz ayı istatistiklerinde ise, çocuk evi (0-18) sayısı 524 ve fiilen bakılan kişi sayısı 2875, çocuk yuvası (0-12) sayısı 55 ve fiilen bakılan kişi sayısı 3078, sevgi evi (0-18) sayısı 39 ve fiilen bakılan kişi sayısı 2. 933‘ tür.

### **Araştırmanın Amacı**

Kurumda ve koruyucu aile yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları bakımından kıyaslanarak incelemektir. Araştırmada koruyucu aile yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları sosyal hizmet uzmanının gözlemleri ve kurumda kalan çocukların gelişim alanları çocuk gelişim öğretmenlerin gözlemleri ile incelenerek aralarında karşılaştırma yapılması hedeflenmektedir.

### **Varsayımlar**

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracının istenilen bilgiyi elde etmede geçerli ve güvenilirli olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırma için seçilen örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

### **Sınırlılıkları**

Bu araştırma;

1. Bilgi toplama aracından toplanacak veriler ile sınırlıdır.
2. Konya, Afyonkarahisar, Eskişehir koruyucu aile yanında kalan tesadüfi örneklem yolu ile seçilmiş 36-72 aylık çocuklar ile sınırlıdır.
3. Konya, Afyonkarahisar, Eskişehir illerindeki Sosyal Hizmetler Kurum’unda yaşayan tesadüfi örneklem yolu ile seçilmiş 36-72 aylık çocuklar ile

sınırlıdır.

4. 36-72 aylık çocuklarının gelişim alanlarını ölçülmesi ile sınırlıdır.

### **Tanımlar**

**Korunmaya Muhtaç Çocuk:** Beden, ruh ve ahlak gelişimleri tehlikede olup;

- a) Anne vebabasız,
- b) Anne ve babası belli olmayan,
- c) Anne ve babası tarafından terkedilen,
- d) Annesi ve babası tarafından ihmal edilip, fuhşa, dilencilığe, alkollü içkilere veya uyuşturucu maddeleri kullanmaya ya da serseriliğe sürüklenme tehlikesine maruz kalan çocuklardır.

**Koruyucu Aile Hizmeti:** Çocuğun öz ailesi tarafından bakılamadığı, çocuğun evlatlık olarak verilemediği durumlarda geçici veya devamlı bir süre için bakımının sağlanmasıdır.

**Kurum Bakımı:** Bir ailenin olmadığı ya da ailenin fonksiyonlarını yerine getiremediği durumlarda, kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklara resmi ya da özel kurumlarca geçici ya da sürekli olarak sunulan bakım hizmetleridir.

**Çocuk Yuvası:** 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik veya iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

**Gelişim:** Zamanlayapıda, düşüncede veya kalıtım ve çevrenin etkilerine dayanarak insan tutumlarındaki değişimler ve sürekliliktir.

**Bilişsel Gelişim:** Bilgiyi tanımayı, problem çözmeyi, karar vermeyi, ve bir işi tamamlayınca kadar dikkati vermeyi içermektedir.

**Sosyal-Duygusal Gelişim:** Bireyin sosyal uyarıcıya, özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı duyarlılık geliştirmesi, grubunda ya da kültüründe başkalarıyla geçinebilmesi onlar gibi davranabilmesi, sosyal gelişim; çocukların duygusal sağlıklarının yerinde olmasının yanı sıra benlik algılarını, arkadaş ilişkilerini başlatma, sürdürme, ilişkilerdeki olumsuzluklar ile baş etme becerileri de, duygusal gelişimdir.

**Dil Gelişimi:** Sözcüklerinin, rakamların, sembollerin kazanılması saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişimi olarak tanımlanır.

**Motor Gelişim:** İstem dışı refleksler ile başlayan hareketlerin gelişme, olgunlaşma, ve büyümeye bağlı olarak bilinçli davranışlara dönüşmesidir.

**Özbakım Becerileri:** Kişinin kendisi ile ilgili ihtiyaçlarını (yemek yeme, tuvalet ihtiyacı, kişisel bakım, güvenliğini sağlama vb. ) yine kendisinin yapabilmesi yeteneğidir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### KURAMSAL TEMEL BİLGİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

#### 2. 1. YASAL DÜZENLEMELER

##### 2. 1. 1. Uluslararası Bildiriler veTürkiye

‘Çocukluğun’, bireyin gelişim dönemleri arasında özel olarak korunması gereken bir evre olduğu fikri Ortaçağ Avrupa’sında tam olarak var olmamıştı. 17. ve 18. yüzyıllar Avrupa’sında Aydınlanma devrinde ve dijital ilerlemelerin katkılarıyla modern çocukluk anlayışı gündeme gelmeye başlamıştır. Postman (1995)’a göre, ilk kez 19. yüzyılda devletin, çocukların bir koruyucusu olarak kanun koyma hakkı olduğu fikri taze ve gerçek bir düşünce olarak meydana geldi. Korunması gereken çocuklar olgusu, her toplumun içinde bulunduğu kendine özgü siyasal ve sosyal ortamın, ekonomi politikalarının bir ürünü ve önemli sosyal problemlerden biri olarak kendini göstermektedir. Bu problemten etkilenen çocukların profili, sayı ve nitelik bakımından zaman içerisinde değişimlere uğramakta ve sorunu ortaya çıkaran etkiler bağlamında yoğunluğu zaman içerisinde ve ülkedeki konjonktüre göre değişebilmektedir (Yolcuoğlu, 2009:4).

“Çocukların Yüzyılı” olarak adlandırılan 20. yüzyılda çocuğun ve haklarının korunması gerekliliği ve devletin görev olarak üstlendiği bir dönem olmuştur. Ayrıca bu çağda Avrupa’da gündeme gelen çocuk yaklaşımı, daha kapsayıcı bir boyut kazanarak çocuk refahı uygulamaları da bu kapsama alınmıştır.

Genellikle Avrupa’da, 18. ve 19. yüzyıldan kalma büyük kışla tipi kurumlar, 20. yüzyılın ortalarından itibaren kapatılmaya başlanmıştır. Çocukların kendi evlerinde ve/veya ailelerin yanlarında korunması birincil politika haline gelmiştir (Karatay, 2007:81).

##### 2. 1. 1. 1. Çocuk Hakları Bildirisi

Tüm ulusların erkek ve kadınları, insanlığın ırk uyruk ve din ayımı gözetmeksizin sahip olduğu en iyi şeyi çocuğa vermekle yükümlü bulduklarını

“Cenevre Bildirisi” denilen bu Çocuk Hakları Bildirisi ile tasdik ederler.

- Çocuk, beden ve ruhen doğal biçimde gelişmesine olanak sağlayan şartlar içinde bulundurulmalıdır.
- Açıkan çocuk beslenmeli, hasta çocuk tedavi edilmeli, fikren geri kalmış çocuk eğitilmeli, yoldan çıkmış çocuk doğru yola getirilmeli, terk edilmiş çocuk korunmalıdır.
- Acil bir durumda yardım ilk öncelik çocuk olmalıdır.
- Çocuk hayata hazırlanmalı ve her türlü ihmal ve istismardan korunmalıdır.
- Çocuk yeteneklerini hemcinslerinin hizmetine adayacak bir ruh ve düşünce içinde yetiştirilmelidir.

## **2. 1. 1. 2. Çocuk Hakları Bildirisinin İlkeleri**

1. Her çocuk kendisinin ya da ailesinin ırkı, rengi, cinsiyeti, dini veya herhangi bir düşüncesi milli ve sosyal menşei serveti, doğumu yüzünden hiçbir ayrıcalık gözetilmeksizin istisnasız bildirideki haklardan yararlanmalıdır.
2. Çocuk özel bir korunmadan yararlanmalıdır. Ona özgürlük ve haysiyet içinde sağlıklı ve normal şekilde beden, fikir ve ruh gelişimini sağlayacak olanak ve kolaylıklar kanun ve diğer vasıtalarla sağlanmalıdır. Kanunlar hazırlanırken çocuğun çıkarları önemle göz önünde tutulmalıdır.
3. Çocuk doğduğu andan itibaren bir ad ve vatandaşlık sahip olmaya hak kazanmalıdır.
4. Çocuk sosyal güvenlikten yararlanmalıdır. O, sağlıklı bir şekilde büyümek ve gelişmek hakkına sahip olmalıdır. Bu amaçla çocuk ve annesi doğumdan önce vesonar uygun özel bakım ve korunmaya hak kazanmalıdır. Çocuğun yeterli beslenmeye, meskene, dinlenmeye ve tıbbi bakıma hakkı vardır.

5. Bedensel, fiziksel ve sosyal bakımdan özürlü olan çocuk durumunu gerektirdiği özel tedavi, eğitim ve ihtimamı görmelidir.

6. Kişiliğinin tam ve ahenkli bir tarzda gelişebilmesi için çocuğun sevgi ve anlayışa ihtiyacı vardır. Küçük yaştaki çocuk istisnai durumla dışında anasından ayrılmamalıdır.

7. Çocuk hiç olmazsa ilköğretim düzeyinde ücretsiz ve zorunlu bir eğitim almaya hak kazanmalıdır.

8. Çocuk, her türlü şartlarda ilk korunan ve yardım gören olmalıdır.

9. Çocuk, ihmalin, zulmün ve istismarın her türüne karşı korunmalıdır. Çocuk hiç bir şekilde ticaret konusu olamaz. Çocuk uygun bir yaştan önce çalıştırılmamalı, sağlığına, eğitimine beden, fikir ve ahlak gelişimine engel olacak bir meslek veya işte çalışmaya zorlanmamalı, çalışmasına izin verilmemelidir.

10. Çocuk ırk, din ve insanlar arasında ayrılık yaratan durumların gerektirdiği muamelelerden korunmalıdır. Çocuk enerjisini, yeteneklerini hemcinslerin hizmetine adayacak anlayış, sabır, evrensel barış, dostluk, kardeşlik ruhu ve düşüncesi içinde yetiştirilmelidir.

## **2. 1. 2. 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve Kısa Bir Tarihçesi**

Her toplum çocukların iyi ve sağlıklı yetişebilmesi için uygun aile, çevre ve toplum koşullarının olmasını öngörür. Ancak, yine her toplumda uygun olmayan koşullarsa yetişen az veya çok sayıda çocuk vardır. Bazı ailelerin türlü nedenlerle yeterli düzeyde imkanları çocukları için sağlayamaması sözkonusudur. Bu gibi koşulları ortadan kaldırmak, her çocuğa yetenekleri ölçüsünde gelişebilmesi, en alt düzeyde (aile) ve en üst düzeyde (toplum) korunması için elverişli koşulları var etmek çocuk refahı siyasetini en önemli amaçlarından biridir. Bu nedenle toplum çocuğun yetiştirmelerinde aileye yardımcı olmak, görevlerini daha rahat yerine

getirebilmeleri için haklarını korumak durumundadır. Fakat, toplum çocukları korumak için gerektiğinde aileye müdahaleyi de temel hak ve görev sayar. Bu hak toplumun kendini koruma ihtiyacından doğar. Toplumun devamı çocuklarla kaimdir; çocukların hayatına yönelen tehlike bu devamlılığı tehdit eden bir ögedir, bedeli topluma çıkarılır. Bu görüş “*Parens Patriae*” doktrininden kaynaklanır. Doktrine göre devlet toplum adına herkesin bu arada bütün çocukların babalığını üstlenmiştir. Politikası, ana babanın, onun yerine geçenlerin davranışlarından, yetersizliklerinden, yokluklarından doğacak zarara karşı çocuğu korumaktır. Böyle durumlarda ana babanın çocukları üzerindeki doğal hakları ile devletin çocuğu gözetme hakkı birbiri ile çatışmaktadır; ebeveyn haklarının, çocuğun haklarına karşı olması söz konusudur. Bu karşıtlık toplum adına mahkeme kararı ile belirlenir ve çocuğun yükümlülüğünü devlet üstlenir. Devlet bu yükümlülüğünü bir kuruluş aracılığı ile yerine getirir. Bu kuruluşlar her ülkede değişik ad ve statüde, özele kamu örgütünün bir bölümü olarak görev yaparlar, toplum adına gerekli müdahalede bulunarak, olumsuz şartların söz konusu olduğu çocukları esirgeme, gözetme yükümlülüklerini yerine getirirler.

Ülkemizde de 2828 sayılı yasa kapsamında korunmaya muhtaç çocuklara bakıma ve yetiştirilmeleri için aynı nakdi yardım hizmeti, grup evleri, kurum bakımı, koruyucu aile ve evlat edinme hizmetleri öngörülmüştür. Kurumbakımı; çocuk yuvaları veya yetiştirme yurtları olarak düzenlenmiştir. Yasanın 3. madde “c” fıkrası 1. bendinde çocuk yuvalarının,” 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklar ile gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla yükümlü. . . ” sosyal hizmet kuruluşları olduğu ifade edilmektedir.

### **2. 1. 3. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu**

Kanun Numarası: 5395 Kabul Tarihi: 3/7/2005 Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 15/7/2005 Sayı: 25876 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 44

Kapsam Madde 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında; a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda, 1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel

güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya dasuç mağduru çocuğu ifade eder.

#### Temel ilkeler

Madde 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla; yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması, yarar ve esenliğinin gözetilmesidir.

**Koruyucu Aile Yönetmeliği Tarih: 14. 12. 2012 Sayı:28497 R. G.**

### BİRİNCİBÖLÜM

**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar Amaç MADDE 1 – (1)** Bu Yönetmeliğin amacı, korunmaya muhtaç çocukların korunmalarını gerektiren süre içerisinde aile ortamında yetiştirilmesine yönelik koruyucu aile hizmetlerinin uygulama esaslarını, Bakanlık ile koruyucu ailenin yetki ve sorumluluklarını belirlemek, hizmetin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır.

h) **Koruyucu Aile:** Bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usuller çerçevesinde korunmayı gerektiren duruma göre belirlenen sürede, il müdürlükleri denetiminde, ödeme karşılığı ya da karşılıksız olarak çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini üstlenen, aile ortamında yaşamını sağlayan aileyi veya kişiyi,

n) **Kuruluş:** Çocuk Evleri, Sevgi Evleri, Çocuk ve Gençlik Merkezleri, Çocuk Yuvalarını,

o) **Sosyal Çalışma Görevlisi:** Sosyal çalışmacı, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimcisi,

### İKİNCİ BÖLÜM

#### Uygulama Esasları Sorumlu birim ve uygulayıcı

**Koruyucu aile hizmetinden yararlanacak çocuğun tespiti MADDE 6 – (1)**



Haklarında acil korunma veya bakım tedbiri alınması zorunlu görülen çocuklar öncelikli olarak koruyucu aile yanına yerleştirilir.

**Koruyucu ailenin tespiti ve istenen belgeler MADDE 8 – (1)** Koruyucu ailenin,

a) Türk vatandaşı olması ve Türkiye’de sürekli ikamet etmesi, b) 25-65 yaş aralığında bulunması, c) En az ilkokul düzeyinde eğitim almış olması, eşler arasındaki yaş farkının on yaş veya daha az olması halinde yaşı küçük olan eşin yaşı, bunun haricindeki durumlarda eşlerin yaş ortalaması esaslanır.

**Koruyucu ailenin görev ve yükümlülükleri MADDE 15 – (1)** Koruyucu ailelerin görev ve yükümlülükleri şunlardır; a) Yanına yerleştirilen çocuğun her yönden sağlıklı gelişimi için gerekli koşulları sağlamak ve uygulamak.

## 2. 2. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR

En geniş anlamı ile korunmaya muhtaç çocuk, her açıdan sağlıklı yetişmesi için gerekli şartları taşıyamamasıdır. Dar anlamı ile toplumsal ölçünlerine göre tehlike durumunda olan ve bu durumda toplumca korunma altına alınması gereken çocuklardır. Geçmişte daha çok “ kimsesiz ve yoksul çocuklar” deyimi kullanılmıştır (Koşar, 1992:43).

Korunmaya muhtaç çocuk, çeşitli nedenlerle beden, ruh, sosyal ve duygusal gelişimi için gerekli asgari şartlardan yoksun olan çocuktur, şeklinde tanımlanabilir (Çağlar, 1973:62).

Uslu ve Özel Özcan’ın Kurum çocuklarıyla ilgili olarak yaptıkları bir araştırmaya göre; çocuklar daha çok aile bütünlüğünün bozulması nedeniyle korunma altına verilmektedirler (Uslu ve Özel Özcan, 2004: 99). Ayrıca günümüzde son yıllarda “terk çocuk” olgusu da korunmaya muhtaçlığı belirleyen önemli bir nedendir. Hatta bu doğrultuda korunmaya muhtaç çocuğu ikiye ayırabiliriz: 1) Terk edilen (ailesi olan) 2) Yetim (ailesi olmayan). Ailesi tarafından terk edilen çocukların sayısı giderek artmaktadır.

Tüm bu sayılanlara ek olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, büyük şehir soku, terk olgusu da korunmaya muhtaç çocukların sayıca çoğalmasına neden olmaktadır (Bölükbaşı, 1994: 101). Ancak çocukların korunmaya verilmelerinde öncelikli neden çocuğun ekonomik maliyetidir.

“Korunmaya muhtaç çocuk olgusunun yoksulluğun artışıyla doğru orantılı olduğu gözlenmektedir” (Koç, 2004:87). Koç’un aktardığına göre, SHÇEK Kanunu’nun 3. maddesinde tanımlanan korunmaya muhtaçlık niteliklerinin taşımayan ana-babalı çocuklar için yapılan başvurular 2001 ekonomik krizi sonrası ikiye katlanmıştır. Bu nedenlerle korunmaya muhtaçlık durumu ülkenin iktisadi ve politik koşullarına göre yeniden tanımlanmalıdır.

### **2. 2. 1. Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma ve Bakım Türleri**

Korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım türleri ;

- Kurum Bakımı Hizmeti (çocuk yuvaları, çocuk yetiştirmeyurtları, sevgi ve çocuk evleri)
- Evlat Edinme
- Koruyucu Aile Hizmeti
- Geçici Sığınma Yerleri/Evleri Sağlama
- Grup Evlerinde/Grup Köylerinde Bakılmaları

**Tablo 2. 1:** 2015 yılı Çocuk Hizmetler Genel Müdürlüğünün Korunmaya Muhtaç Çocukların İstatistikî Bilgiler



YIL: 2015 Ay: Eylül	Kuruluş Sayısı	Bakılan Çocuk Sayısı
Çocuk Yuvaları (0-12)	7	370
Yetiştirme Yurtları (13-18)	13	468
Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu (0-18)	6	294
Refakatsiz Sığınmacılara Yönelik Yetiştirme Yurdu	7	150
Sevgi Evi (Çocuk Evleri Sitesi)	84	4. 673
Çocuk Evleri	1. 027	5. 297
Çocuk Destek Merkezi (ÇODEM = KBRM+BSRM+ÇOGEM)	60	1. 085
<b>TOPLAM</b>	<b>1. 204</b>	<b>12. 337</b>
<b>ÇOCUĞA YÖNELİK HİZMETLER</b>		<b>Çocuk Sayıları</b>
Kuruluş Bakımı Altında Bulunan		12. 337
Koruma Altına Alınmadan Aile Yanında Destek Verilen		69. 248
Aileye Döndürülen Çocuk		10. 935
Evlat Edindirilen		14. 026
Koruyucu Aile Yanında Bakımı Sağlanan		4. 464
Koruyucu Aile Sayısı		3. 683
Özel Kreş ve Gündüz Bakım Evlerinde Ücretsiz Bakılan		1. 831

### 2. 2. 2. 1. KurumBakımı

Ailenin fonksiyonlarını yerine getiremediği veya ebeveynlerin olmadığı durumlarda, kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklara özel ya da resmî kurumlar tarafından geçici ya da sürekli olarak sunulan bakım hizmetine kurum bakımı olarak tanımlayabiliriz (Güran, 1983:15).

Kurum bakımı hizmeti alan çocuklar, kendileriyle biyolojik bir yakınlığı olmayan yetişkinler tarafından bakılmakta ve kendileriyle herhangi bir kan bağı olmayan aynı durumdaki çocuklarla bir arada topluca yaşamaktadır (Şenocak, 2006:181).

Kurum bakımının temel amacı, bakım süresince çocukların eğitilerek ileriki yaşamlarında bir iş- meslek sahibi olmalarını güvence altına almaktır (Ünlü, 1987: 46).

Uzun süre kurum bakımında kalan çocuklarda en sık rastlanılan belirtiler donuk bakışlar, çevre ile ilgiyi kesme, parmak emme, yerinde sallanma, içe kapanıklıktır. Spitz yuvalarda kalan çocuklarda rastlanan ve nedeni anne yoksunluğuna dayandırılan bu belirtilerin tümüne hospitalizm (yuva hastalığı) adını vermektedir (Torun, 1986:12).

Kurum çocukları genellikle mutsuz görünümlü sık hastalana, sinirli çocuklardır. Bunun en önemli nedeni anne yoksunluğudur, psikolojik yalnızlık onları olumsuz yönde etkilemektedir. Kurumlarda yer darlığı, personel yetersizliği ve personelin yeterli eğitimden uzak oluşu çocuklarda uyarıcı azlığına ve genellikle yataklarına bağımlı kalmayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle yuva bakımında bulunan çocuklar normal gelişimlerini tam olarak sağlayamamaktadır. Bundan başka 0-6 yaş arası kurum bakımında olan çocuklar ruhsal ve fiziksel yönden yakınlık, bağlılık aradıkları tek bir kişiyi karşılarında bulmaktan uzaktırlar. Kurum bakımında olan çocukların duygusal ve bedensel gelişimlerdeki aksaklıklar bu çocukların ilerdeki yıllarda çevreye uyumlarını etkilemektedir (Ergün, 1977:16).

#### **2. 2. 1. 2. Koruyucu Aile Hizmeti**

Birtakım sebeplerden dolayı kendi ailesi tarafından bakımı üstlenilmeyen çocukların, kısa veya uzun vadeli olarak bakımlarını üstlenen aile veya kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmelerine koruyucu aile hizmeti olarak tanımlanır. Bu hizmeti veren aile ya da kişilere de Koruyucu Aile denilmektedir (T. C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 2007). Tanımdan da anlaşılacağı gibi, koruyucu aile hizmetinden faydalandırılacak çocukların öz ailelerinin bulunması önemlidir. Bu hizmet öz ailenin çocuğun sosyal, duygusal ve fiziksel acıdan sağlıklı yetiştirilmesinde ciddi eksiklikler göstermesi durumunda gereklidir (Kahraman, 2007:62).

Koruyucu ailenin amaçlarından biri, çocuğun hayatının ilk yıllarında annenin yerini alabilecek bir kişi ile ilişki kurarak sevmeye ve sevilmeyi alıp vermeye öğrenmesini, büyüdükçe bir aile üyesi olmanın ve değer taşımanın tatminini duymasını sağlamaktır (Nazik, 1988:8). Koruyucu aile hizmetinde esas olan çocuğu

koruyucu aileye yerleştirme kararının yetkili kurum ve profesyonel kişilerce bir inceleme ve değerlendirme sonucu verilmesi ve uygulanmasıdır (G. Koşar, 1992:71).

Korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan hizmetlerden biri olan kurum bakımının çocuğun ruhsal ve fiziksel gelişiminde birtakım olumsuzluklara neden olduğunun anlaşılması sonucunda, korunmaya muhtaç çocuklar sorununa ilişkin bir zihniyet değişikliğine gidilmiştir. Bu değişikliğin sonucunda SHÇEK öncülüğünde korunmaya muhtaç çocukların kurum bakımından aile bakımına doğru yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu politika değişikliği, koruyucu aile uygulamasının gündemegelmesine neden olmuş, 1993 yılında çıkartılan bir kanunla koruyucu aile uygulaması için pilot iller belirlenmiş ve kampanyalar başlatılmıştır (Can, 2000:49).

Koruyucu aile çocuğun öz ailesi hastalık, hükümlülük, ana-babadan birinin ölümü ve evi terki, ayrı yaşamı veya uzun süreli ve patolojik düzeydeki aile geçimsizliklerigibinedenlerleçocuklarınadevamlıvegeçicibirsüreicinbakamadıkları fakat genellikle sorunlar çözümlendiğinde yeniden yanlarına alacakları durumlarda en uygun bakım şeklidir (Arnaz, 1983:118).

Koruyucu aile bakımı ise, kurum bakımına kıyasla bu bakım yönteminde tek anne figürü olması, uyarıcı objelerin zenginliği, ailenin genel olarak çocuğun gereksinimlerine duyarlı ve eksikliklerini tanımlayabilecek nitelikte olması çocuğun gelişiminde çok olumlu etkenlerdir. Bu nedenle koruyucu ailenin çocuğa en doğal gereksinimi olan aile yaşamını sağlaması yönünden kurum bakımında daha uygundur (Ergün, 1977:17).

### **2. 2. 1. 3. Grup Evleri**

Kurum bakımının olumsuz etkilerini azaltmak ve çocukları aile atmosferine benzeri bir ortamda yetiştirmeyi amaçlayan bir bakım yöntemidir.

### **2. 2. 2. Korunmaya Muhtaç Çocukların Ortaya Çıkma Nedenleri**

Kurumun yuvalarında korunmaya alınan çocukların, korunma sebeplerinin ilksırada“maddi ve sosyal yoksunluk (%71, 6)” gelmektedir. Ebeveynlerinin terk etmesi sonucu devlet tarafından korunan çocuk oranı % 25, 6’dır (Çocuk Yuvaları

2006). Çocukların yasadıkları yoksulluklar (ekonomik, sevgi, ve aile) ve yoksunluklar (ait olmayı tam yasayamama karşılıklı ilişkilerde güvenli sevgi ile bağlanabilme, ilişkileri sürdürebilme) onların daha özenli bir bakıma gereksinim duymalarına neden olabilmektedir. Bu nedenle devlet tarafından koruma altına alındıktan sonra, diğer ülkelerde olduğu gibi, düzenli izlenmeleri gerekmektedir (Child Welfare League of America, 1988; American Academy of Pediatrics, 1994). Koruma altına alınan çocukların ülkemizde düzenli izlemlerinin yapıldığına ilişkin herhangi bir veriye rastlanmadığı için bu konunun önemle üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir (Çetin, 2008:142).

## 2. 3. GELİŞİM

### 2. 3. 1. Gelişimin Tanımı

**Gelişim:** Organizmanın anne karnında itibaren bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan bazı şartları taşıyan en son aşamasına ulaşmaya kadar sürekli ilerleme kaydeden değişimdir.

**Gelişme:** Organizmanın büyüme, olgunlaşma, öğrenmenin etkileşimi ile düzenli ve devamlı olarak farklılaşmasıdır. Gelişme, gelişim sürecinde ortaya çıkan üründür (Aliveya, 2011:10).

Çocuk gelişimini doğduğu anında yetişkinlik anına kadar toplum içine giren birey olarak formüle etmek, onun birey oluşumu sürecidir. Toplum içine giren birey olma süreci içinde, bireyselleşme süresinde, yeni doğana ait olan basit düşünce formunda olgun insanda var olan gelişmiş düşünce formuna kadar, onu psikolojisi de gelişmektedir (Elkolinin, 2007:8).

Çocuğun her gelişim alanı önemlidir. Gelişim bir bütündür. Birbirinden ayırmak mümkün değildir. Gelişimin herhangi bir alanından oluşan değişim diğer alanları da etkilemektedir. Çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar ve yapılan bilimsel araştırmalar, çocukların okulöncesi yaşındaki yaşamlarının daha sonraki dönemlerinde zihinsel, fiziksel, psikososyal gelişimlerini etkileyen en etkin faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Yıldız, 2000:6).

### 2. 3. 2. Çocuğun Gelişimini Etkileyen Etmenler

Çok yönlü ve karmaşık bir süreç olan gelişimi etkileyen birçok faktör vardır. Dünyaya gelen her çocuk, anne ve babasından aldığı genlerle gelen kalıtım özellikleriyle diğer insanlardan farklı bir bireydir. Kalıtım faktörü kadar çocukların büyüme ve gelişmesini farklılaştıran beslenme ve sağlıklı bakımdır. Özellikle gelir düzeyinin düşük olduğu ortamlarda yetersiz beslenme, hastalıklara karşı korunma önlemlerinin alınmaması vb. durumlarda gelişmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Beslenme ve sağlık kadar doğumdan sonraki gelişmeyi etkileyen bir diğer faktörde sosyal çevre ya da eğitim ortamıdır (Oktay, 1999:110).

#### 2. 3. 1. 1. Kalıtım

Gelişimi etkileyen önemli faktörlerden biri olan kalıtım fert ebeveyn den genler yoluyla geçen niteliklerdir (Ünver 2003:6). Döllenme sırasında anne ve babanın bazı özelliklerinin taşındığı kromozomlar, anne ve babadan alınan 23'er kromozomla bebeğin genetik özelliklerini belirlemektedir. Genler, deoksiribonükleik asit (DNA) adı verilen amino asitlerden meydana gelmektedir. DNA canlının tüm özellikleriyle ilgili bilgiyi içermektedir. Kalıtımla ilgili önemli noktalardan biri de genotip ile fenotip arasındaki ayrımdır (Aydın 2000:10). Öte yandan kalıtsal özelliklerin sağlıklı bir biçimde organizmaya aktarılması uygun çevre koşullarının bulunmasına bağlıdır. Bu saptama, çevre faktörünün de önemini ortaya koymaktadır.

#### 2. 3. 2. 2. Çevre

Çevre, kalıtımla getirilen özelliklere gelişme olanağı veren ya da sınırlandıran dış uyarıcıların tümüdür. Beyin gelişimi için en kritik dönem olan, yaşamın ilk iki yılında bebeğe sağlanacak olan zenginleştirilmiş uyarıcı ortam, bebeğin yasama daha şanslı bir başlangıç yapmasını olanaklı kılmaktadır. Burada kritik dönemden kasıt, bireyin gelişiminin belli bir boyutu açısından hayati önem taşıyan, bu dönemde sağlanan destekleyici olanakların başka herhangi bir dönemde, bu dönem kadar büyük etki yaratmadığı zaman dilimidir. Kritik dönem, uyarıcıların yani çevresel etkilerin en güçlü etkiyi yaratacağı dönemdir (Aydın 2002:9). Herkes gelişmeye açık bir kapasite ile doğar ve bu kapasite, içinde bulunulan çevrenin etkilerinin niteliğine

göre biçimlenir. Çevrenin gelişim üzerindeki etkileri, doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olarak üç devrede incelenebilir: Annenin beslenmesi, çocuğun yeterli oksijen alıp alamaması, anne-baba arasındaki kan uyuşmazlıkları, annenin aldığı ilaçlar, geçirdiği kazlar, düşmeler, hastalıklar, annenin zararlı alışkanlıkları (alkol, sigara, madde bağımlılığı) ve o dönemde yaşadıkları (kaygılı ya da mutsuz bir yaşam sürmesi), anne karnındaki çocuğun gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir (Ülgen ve Fidan 1983:18; Ünver 2003:8; Senemoğlu, 2004:11). Doğum sonrası çevresel faktörler içinde “aile” tüm diğer faktörleri de etkileyen önemli bir yere sahiptir. Ailelerin çocuk yetiştirme tarzları, geniş, çekirdek ya da parçalanmış olması, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı da çocuğun gelişimini etkilemektedir (Avcı 2003:58). Çocuğun yeterli ve dengeli beslenmesi ya da beslenememesi, geçirdiği hastalıklar, kazalar ve doğal afetler, asıllarının yaptırılıp yaptırılmaması, uyku düzeni gibi çevresel etkenler de çocuğun gelişiminde etkili olmaktadır. Bunların yanında okul yaşantısı, öğretmen ve arkadaşları, yazılı ve görsel iletişim araçları da bireyin gelişiminde etkili olan faktörlerdir.

### 2. 3. 3. Gelişim İlkeleri

Çocuk gelişimini anlayabilmek için insan türünün kendine özgü olan gelişim ilkelerini anlamak ve yorumlamak gerekir. Bu ilkeler;

1. Sadece kalıtım değil aynı zamanda çevrede gelişimi etkiler. Biyolojik faktörlerin içinde kalıtım en önemli yer tutar. Tüm çevresel uyarıcılarda gelişimi etkilemektedir. Bunlardan birisi diğerine göre daha etkili denemez.

2. Gelişimde bireylerin kalıtsal özellikleri ve içinde bulunan çevrenin nitelikleri farklı olduğu için kişisel farklılıklarda bulunur. Gelişimin belirli aşamalarının akran olan çocuklarda aynı anda gerçekleşmesi beklenemez. Bireylerin gelişimi sırasında hem olgunlaşması hem de öğrenmeyi gerçekleştirmesi söz konusudur. Onun için gelişimleri boyunca benzer süreçlerden ve aşamalardan geçilse bile bireylerin tek ve değişik olduğu unutulmamalı ve bireysel farklar göz önüne alınmalıdır.

3. Gelişim farklı alanlarda farklı hızda meydana gelir. Fiziksel, dil, bilişsel



gelişim alanlarında aynı hızda gelişim olamaz.

4. Gelişimde çevresel faktörlerin etkisi, gelişimin hızlı olduğu zaman çok, yavaş olduğu zaman ise azdır. Beslenme ve çevresel değişikliklerin etkisi 22 yaşında birgencin boy uzunluğunu etkilemez ama 2 yaşında, fiziksel büyümenin hızlı olduğu bir zamanda beslenme ve çevresel değişiklikler boy uzunluğunu etkiler.

5. Gelişimde bir sıra vardır:

a) Gelişim baştan ayağa doğrudur. Anne karnında ilk önce kalp oluşur, sonra kollar ve bacaklar şekil alır. Çocuk 6 aylık civarında önce oturur sonra ayaktadurur.

b) Gelişim içten dışa doğrudur. Bebek önce elleriyle bir şeyi kavrar, sonra parmaklarının kullanarak bir şeyialabilir.

c) Gelişim genelden özele doğrudur. Bebek ilk önce büyük kas kontrolünü sonra küçük kas kontrolünü kazanır.

6. Gelişim devamlılık gösterir. Genelde kesin olarak ayırmak zor olsa da her bir aşama diğeri ile ilişkilidir.

7. Gelişimin hızı her yaşta aynı değildir. Yaşa göre büyüme ve gelişme aynı oranda olmaz ve aynı hızla ilerlemez. İnsanın sistem bütünlüğü vardır ve sistemi oluşturan her bir alt sistemin kendine özgü büyüme hızı vardır. Baş, doğumdan önce hızla büyür, bedenin dörtte biri kadardır ama doğumdan sonra büyümesi yavaşlar ve yetişkinlikte beden yedide biri oranına iner. Bir alt sistemin büyümesinin engellenmesi diğeri alt sistemleri de etkiler.

8. Gelişim tüm alanlarıyla bir bütündür. Fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişim birbiriyle ilişkilidir.

#### **2. 3. 4. GelişimEvreleri**

Çocuğun gelişim dönemleri birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamaktadır. Bazen bir önceki dönemin özellikleri, belli bir dönemin özellikleri diğeri dönemlerde

de devam etmektedir. Bu özellikler devam etmekle kalmaz diğer dönemin özellikleriyle de birleşerek farklı kendine özgü bir kişiliğin oluşması sürecinde de etkili olurlar. Bu etki bir önceki aşamanın niteliğine göre değişme gösterir. Eğer bir önceki dönemde edinilmesi gereken davranışlar gereği gibi kazanıldı ise bu bir sonraki döneme katkı sağlayacak, kazanılmadı ise de o dönemdeki diğer davranışların kazanılmasını güçlendirecektir (Demirkaya, 2009:10).

Gelişim evrelerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

### **Prenatal Dönem (Doğum Öncesi Dönem)**

1. **Ovum Evresi:** Zigot oluşumun anında ikinci haftanın sonuna kadar olan süreyi kapsamaktadır.
2. **Embriyo Evresi (Embriyon):** Üçüncü haftadan sekizinci haftanın sonuna kadar olan zamanı içine alır. Bu dönemde gelişim ve büyüme daha hızlıdır. Bu dönemin organizmanın gerekli olan bütün iç ve dış özellikleri vardır. Üçüncü haftanın sonunda kalp sorumluluğunuyerine getirmeye başlar.
3. **Fetüs Evresi:** Üçüncü aydan doğuma kadar dönemdir. Büyüme ve organ sistemlerinin farklılaşması çok hızlanır (Yavuzer, 1992:31).

### **Postnatal Dönem (Doğum Sonrası Dönem)**

1. **Yeni Doğan Bebek (Neonate):** Doğumdan sonraki iki haftalık bebeğe denir. Yaşamın ilk günlerinden başlayarak tüm bebekler aktif öğrenen, bilgiyi oluşturan bir ferttir. Yeni araştırmalarda gösteriyor ki bebeklerin birçok kabiliyetlerini ve kişisel özelliklerini açıkça ortaya koymalarına fırsat tanınmaktadır (Gander ve Gardiner, 2007:127).
2. **Bebeklik:** Bebeğin dört haftalık oluşundan iki yaşına kadar olan dönemdir. Bu süre içerisinde çocuk uyanık olarak geçirdiği zaman diliminin gittikçe uzamasıyla dışa dönmeye başlar. Gereksinimlerinin bekletilmeden karşılanmasını bekler, düzgün aralıklarla karşılandıkça da beklemeyi öğrenir. İhtiyaçlarının sürekli ve yeterli olarak karşılanmasının onda güven duygusunun gelişmesini sağlar. İlk

dönemlerde anneyi kendinden ayrı bir canlı olarak kabul etmezken üçüncü aydan itibaren onun kendinden ayrı bir kişi olduğunu kabul eder (Yavuzer, 1992:55).

**3. İlk Çocukluk:** Bu dönem çocuğun 2-6 yaş arasını kapsamaktadır. Piaget'e göre bu dönemde çocuklar mantık kurallarına uygun düşünme yerine, olayları sezgilerine dayanak açıklar ve neden gösterirler. Akranlarını taklit etme eğilimindedirler (Charles, 2003:6).

**4. Son Çocukluk:** Kızlarda 6-11 yaş, erkeklerde ise 6-13 yaş arasını kapsamaktadır.

### **2. 3. 5. Gelişim Alanları**

Doğumdan itibaren çocuğun fiziksel, sosyal-duygusal, dil, bilişsel gelişim alanlarının ve özbakım becerilerinin gelişimi önem kazanmaktadır. Çocuğun gelişimi tüm yönleri ile ele alınması gereken bir bütündür. Aynı zamanda gelişim alanları birbirleri ile etkileşim içindedir. Çocuğun bir gelişim alanındaki değişimler ve gelişmeler diğer gelişim alanlarını etkiler ve onlardan etkilenir. (Feyman, 2006:7).

#### **2. 3. 5. 1. Psiko-Motor Gelişim**

Motor gelişim alanı çocuğun baş, gövde, kollar, bacakları içeren büyük kas ve eller, dil ve dudakları içeren küçük kas yapısındaki organik ve biyolojik farklılaşmayı inceleyen alandır.

Motor gelişim bütün çocuklarda aynı sırayı izlemektedir. Motor, bilişsel ve duygusal-sosyal gelişim bir bütündür (Küçük, 2009:6).

Yaşamın ilk iki yılı içinde organizmayı kullanma olanağı sinir hücrelerinin olgunlaşması ve merkezi sinir sisteminin giderek karmaşık yapıya ulaşması, kemik ve kasların büyüme ve gelişmesi sonucu, motor gelişim üst düzeylere ulaşır. Motor gelişimin yönü beyin omurilik gelişimi sırasına göredir. Gelişim ilkelerine uygun olarak, küçük kasların motor gelişiminde gözkasları ilkel hareketlerden karmaşık hareketlere geçer. Manipülasyonda ise önce parmak hareketleri ilkeldir ve omuzdan, kola ve ele geçiş olur ve parmaklar bağımsız karmaşık hareketlere başlar (Çelebi,

1979:8-9).

Motor gelişim aynı zamanda zihin-kas koordinasyonuna dayalı davranışların gelişimidir. Motor gelişim sürecinde çocuğun vücudunu kontrol altına alma becerisi artar (Feyman, 2006:8).

### **2. 3. 5. 2. Bilişsel Gelişim**

Bilişsel Gelişim, zihinsel süreç içinde algılama, hatırlama, akıl yürütme, karar verme ve problem çözme gibi olgularda meydana gelen değişikliklerin hepsidir (Atkinson ve diğerleri, 1999:28). Zihinsel öğrenmelerin çoğunlukta olduğu ve zihinsel yetilerin geliştirildiği bilişsel alandır.

Bilişsel gelişim, çocuğun doğumuyla başlayıp yaşamın ilk yıllarında devam etmektedir. Bilim adamları, günümüzde, artık çocuğun, zihinsel gelişimi için bazı semaların oluşumuna ihtiyacı olduğunu savunmaktadırlar öyle ki, çocuğun bu semaları geliştirmeden okula başladığı taktirde başarılı olamayacağını ileri sürmektedirler (Bradley 1998). Aynı şekilde, bu semaların oluşumuyla sinir ağları gelişecek ve çocuğun duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimi zenginleşecektir. Bilişsel yaklaşımın öncüsü Wertheimer (1880-1943)'dır. Werthimer, öncelikle davranışın birimlerini ayrı ayrı incelemenin insan davranışını anlamada yetersiz olduğunu fark eder. Görüşünü en iyi ifade eden de Gestalt kelimesidir. Gestalt, organize bir bütün anlamına gelmektedir. Wertheimer ve Gestalt psikologları, duyu organlarının beyne bilgi parçaları getirdiğini, beynin de bunları düzenleyerek bir anlam yüklediğini savunmuşlardır (Bilgin 2001:105).

Biliş, insanın algılama, hatırlama ve düşünmesi gibi ileri zihinsel süreçleri kapsayan faaliyetlerin tümüdür.

Bilişsel yaklaşımın öncüsü Wertheimer (1880-1943)'dır. Werthimer, öncelikle davranışın birimlerini ayrı ayrı incelemenin insan davranışını anlamada yetersiz olduğunu fark eder. Görüşünü en iyi ifade eden de Gestalt kelimesidir. Gestalt, organize bir bütün anlamına gelmektedir. Wertheimer ve Gestalt psikologları, duyu organlarının beyne bilgi parçaları getirdiğini, beynin de bunları düzenleyerek bir

anlam yüklediğini savunmuşlardır (Kartal, 2005:100).

### **2. 3. 5. 3. Sosyal-Duygusal Gelişim**

Çocukların duygusal sağlıklarının yerinde olmasının yanı sıra benlik algılarını, arkadaş ilişkilerini başlatma, sürdürme, ilişkilerdeki olumsuzluklarla başetme becerilerini ifade eder; olgunlaşma ve öğrenme sonucu oluşur.

Duygu; canlanma ve hareketlenme anlamına gelir. Çocuk duygularını önceyüzünü buruşturma, gülme, ağlama tepkileri ile ifade eder. Çocuğun iç ve dış dünyadan gelen etkilere karşı tepkisi onun duygusal gelişimidir. Çevreden çocuğa duyu sistemleri yoluyla gelen etkiler birer dış güç olarak algılanır. Sağlıklı duygusal gelişim çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgilidir ve ruh sağlığı yerinde kişilik gelişiminin ön koşuludur (Feyman, 2006:9).

#### **Sosyal Gelişim:**

Bebeğin kendi vücudu ile başlayarak çevresindeki insanların farkına varması ile devam eden gittikçe genişleyen halkalar bütünüdür. Çocuk sosyal davranışları anne-baba, kardeş, yaşlılar, öğretmen ve çevresindeki diğer insanlar ile etkileşimi sonucu kazanır. Çocuk bu süreçte sosyal davranışlarını üç aşamada olgunlaştırır (Feyman; 2006:9).

- Kendi sınırlarını kurar ve bu sınırların devamı sağlar.
- Diğer insanları gözlemleyerek onlardan etkilenir ve çevreyi değiştirmeye yönelik etkinliklerde bulunur.
- Kişisel yararlar ve grup amaçları arasındaki dengeyi kurarak işbirlikçi davranır.

### **2. 3. 5. 4. Dil Gelişimi**

İnsan beyninin biyolojik yapısı, düşünme sisteminin gelişiminin yanı sıra çocuğun içinde bulunduğu ortam ve kültürel birikim çocuğun dil gelişiminde etkilidir. Ayrıca, dil gelişimi çocuğun diğer gelişim alanlarında önemli bir etkidir.

Sosyalleşen çevrede dilin önemli bir yeri olduğu gibi, düşünme, benzerlik kurma, problem çözme gibi bilişsel gelişim alanlarında da önemli bir etkiye sahiptir. Dil gelişimi diğer gelişim alanlarıyla birbirleriyle iç içedir ve birbirlerini destekler haldedir (Gürocak, 2007:8-9).

Dil işaretlerden kuruludur ve bu işaretler yardımıyla birey karşısındaki bireye bilgi iletmektedir. işaretlerle yapılan bu iletide üç işlev bulunmaktadır.

1. Anlatım işlevi: İnsanlarınbirbirleri ile iletişim kurmak için geliştirdikleri bir anlaşma aracına dil denir. Başka bir şekilde, dilin birinci görevi iletişimdir. Bu görevi uygulamada dil, insanların fikir, his, arzu, tecrübe v. b. yaşantılarını birbirlerine aktarabilmelerini; dış dünyayı yorumlayarak kendi iç dünyalarına getirebilmelerini sağlayan; “bu zaman ve bu yerden, o zaman ve o yer hakkında düşünerek bu düşünüyansıtabilmelerine” ve insanın “kendi kendini farketme” olarak veren bir unsur olma işlevini üstüne almaktadır (Topbaş, 1998:32).

2. Etki işlevi: Birey tarafından verilmeye çalışılan bilgidan alıcının etkilenmesi ya da iletilen işaretlerin alıcıda belli bir etkiuyandırması,

3. Açıklama işlevi: işaretlerin her iki taraf içinde ortak bir kavramibelirlemesi.

Bu nedenle, konuşmada kullanılan işaretler veya simgeler bireyler için ortak bir anlam taşımıyorsa ya da onlarda aynı kavramı çağrıştırmıyorsa iletişim gerçekleşmez (Başal, 2004:10).

**Fonoloji (Ses Bilgisi);** seslerin ilkelerini ve dağılımını ele alır. Dilde bulunan seslerin ve niteliklerinin açıklanması, hangi seslerin bir arada bulunabileceğini belirleyen ilkelerle ilgilidir.

**Morfoloji (Biçim Bilgisi);** dilde bulunan kök ve eklerin birleşme şekilleri ve çekim nitelikleri ile alakalıdır. Morfem, dilin manasını içeren en küçük birimdir.

**Sözdizimi (Sentaks);** kelimelerin nasıl bir araya gelerek cümleleri oluşturabileceği ile ilgili ilkeler sistemidir. Bunlar kelime sırası, cümle çeşitleri,

kelimeler arasındaki ilişkiler gibi ilkelerdir. Söz dizimi ilkelerin her dilin yapısına göre çeşitlilik görülmektedir.

**Anlambilim (Semantik);** dilin manasını işlenmesidir. Kelimeler ya da kelimeler arasındaki ilişkiler bilgiyi veya iletişimin içeriğini verir. Bir dilin kelime dağarcığı içeriğin göstergesidir. Kelime dağarcığı anlam işlevli kelimeler ve dilbilgisel işlevli kelimeler olmak üzere iki genel kategoride ele alınır.

**Edimbilim (Pragmatik);** iletişim için kullanılan dildir. Açıklarsak, insanlar arası sosyal etkileşim için dil ile ilgili ilkeleri içerir. Bu kapsam sıra ile konuşma, konuşmayı başlatma, konuşmayı aynı konuda sürdürme ve bitirme, zaman, durum ve konuya uyum konuşma ve anlatım becerileri gibi konuları içermektedir (Artan ve Bayhan, 2004:10).

Çocuğun dil gelişimi zekasının ve duygusal gelişiminin koşulu ve sonucudur. Dil gelişimi çocuğun sadece okul yaşamında değil, başta iletişim ve bilişsel gelişiminde olmak üzere tüm yaşamında belirleyici bir unsur olmaktadır (Feyman, 2006: 10).

### 2. 3. 5. 5. Özbakım Becerileri

Özbakım becerisi, çocuğun tuvalet alışkanlığı, beslenme, tehlikelerden korunma vb. ana gereksinimlerini bir yetişkin tarafından yardım almaksızın kendi başına yapabilmesidir (Darıca, 2003:13). Bir anlamda özbakım becerisi, günlük yaşama becerisidir.

Özbakım becerileri bireyin hayatını rahat ve bağımsız bir şekilde sürdürebilmesi ve bireysel gereksinimlerini başkalarının yardımına ihtiyaç duymamak şekilde karşılayabilmesi için öğrenmesi gereken becerilerdir. Özbakım becerileri, bu alanda yetersiz kalan bireyler için oldukça önemlidir. Çünkü bu becerileri gelişmeyen bir çocuk, birçok olumsuz durumla karşılaşabilmekte, buda çocuğun özsaygısının oluşmasını etkilemektedir (Küçük, 2009:15).

Özbakım becerileri temel olarak çocuğun gelişim sürecinde ailesinden bağımsızlığının başlangıcıdır. Çocuk özbakımına ait temel becerileri kazanarak çevreden bağımsız olarak hareket edebilecek ve özgüvenini kazanmış olacaktır. Çocuk

yemek yeme, soyunma, giyinme, temizlik, tuvalet ve banyo yapma gibi temel özbakım becerilerini edinerek kendi davranışlarını kontrol edebilmeyi öğrenir. Bu süreç çocuğun arzularını gerçekleştirmek için her zaman diğer bireylerebağımlı olmayacağını ve yapacağı işi kendisinin sorumluluk üstlenerek yapmasını öğrenmesi gereken bir süreçtir. Çocuğun kendi işini kendi yaparak özbakımına ait beceriler kazanması özgüven, başarı ve bağımsızlık duygularını artırarak günlük hayata uyum sağlamaktadır (Feyman, 2006:12).

## **2. 4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR**

### **2. 4. 1. Dünya’da ve Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar Üzerine Yapılmış Araştırmalar**

Şahin, Vural, Yüksel, Yıldız ve Aslan (2008) ‘ın yaptığı çalışma 6-14 yaş grubu çocukların el hijyeni konusundaki davranışlarını saptanma, çocuklara verilen eğitimden sonra el yıkama konusundaki becerilerini “olumlu” yönde değiştirmeyi amaçlanmıştır. Araştırmaya Ankara’da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na ait bir Çocuk Yuvası’nda ya şayan 6–14 yaş arası 102 çocuk katılmıştır. El yıkama ile ilgili bilgi ve beceri eğitiminin çocuklarda özellikle toplu yerlerde ya şayanlarda erken yaşlarda verilmesinin uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Gülay (2004) tarafından yapılan “Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi İle Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tez araştırması; korunmaya muhtaç çocuklar ile aileleriyle birlikte yaşayan 6 yaş grubu çocukların sosyal becerilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubun, 57’ si korunmaya muhtaç çocuk 57 ‘si ailesi ile birlikte yaşayan çocuk olmak üzere toplam 114 çocuk oluşturmuştur. Çocukların sosyal becerileri araştırmacı tarafından oluşturulan “6 Yaş Çocukları İçin Sosyal Beceri Formu” ile değerlendirilmiştir. Bu formları, korunmaya muhtaç çocuklar için grup sorumluları, ailesiyle ile birlikte yaşayan çocuklar için ise anaokulu öğretmenleri doldurmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler, Ki Kare, Fisher Kesin Ki Kare ve Likelihood Ratio Ki- Kare istatistiksel analizleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda anne baba ile yaşama değişkeni açısından ailesinin yanında



yaşayan çocukların, korunmaya muhtaç çocuklara göre sosyal becerileri daha sık kullandıkları ortaya çıkmıştır.

2004 yılında Ankara’da yürütülen “Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları” konulu araştırmanın sonuçlarına göre; sorun davranışları görülme sıklığı öz aile yanında yaşayan çocuklarda %9, 7, koruyucu aile yanında yaşayan çocuklarda %12, 9, kurum bakımındaki çocuklarda ise %43, 5’tir. Araştırma, kurum bakımının çocukların ruh sağlığı açısından uygun olmadığını, bu sistemden koruyucu aile sistemine geçişin çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini; ancak koruyucu ailelerin ve birlikte yaşadıkları çocukların sorunlarla baş edebilmeleri ve özellikle çocukların ruh sağlığı açısından desteğe gereksinim duyduklarını ortaya koymuştur. Bu durum ise çocuğun ailesinin yanında bakılmadığı durumlarda, ortaya çıkması muhtemel sorunları en aza indirmek için çocukların aile ortamlarına en yakın bakım modellerinde büyütülmelerinin önemini gözler önüne sermektedir (Üstüner ve diğ. 2004:18).

Gökçearslan’ın aktardığına göre; Yörükoğlu ve diğerlerinin (1968) yuva bakımı altındaki çocuklarla ilgili yaptığı bir çalışmada, bu çocukların fiziksel koşullarının iyiliği, yeterli bakım ve beslenmelerine rağmen anne ya da annenin yerini alacak bir kişinin olmayışına bağlı olarak beden ve ruh gelişimlerinin geride kaldığı gözlemlenmiştir (Gökçearslan, 2004: 75).

Amerika Birleşik Devletleri Çocuk İstismarı ve İhmali Ulusal Merkezi’ne göre, kurumlarda barınan çocuklarda bağlanma bozukluğu dışında, davranışsal ve duygusal sorunlara yol açan bir etmen de kurumlarda genel topluma göre daha yüksek sıklıkta saptanan ancak bildirimini daha seyrek olarak yapılan fiziksel ve cinsel istismardır (Uslu ve Özcan, 2004: 93, 94, 95).

#### **2.4.2. Dünya’da ve Türkiye’de Gelişim Alanlarına Göre Yapılmış Araştırmalar**

Ülkemizde eğitim programının motor gelişim düzeyini artırmada etkisini belirlemeye yönelik bir tez çalışmasında eğitimin kurum bakımı altında bulunan normal ve zihinsel özürlü çocukların motor gelişimine etkisi karşılaştırmalı

olarak incelenmiştir. Bu çalışmada koruma ve bakım altına alınan 3-6 yaş grubu 55 normal çocuğun ve 8-15 yaş grubu 45 zihinsel engelli çocuğun denek olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Denver Gelişimsel Tarama Testinde 4-5 yaş grubu olduğu belirlenen 13 normal 10 zihinsel engelli çocuğa Portage Büyük Kasların Motor Gelişimi Listesi uygulanarak motor becerileri saptanmıştır.

Aynı grupta yer alan bir doktora çalışmasında yoksul ailelerin çocukları için olumlu sonuç verecek imkan faktörleri araştırılmıştır (MELLO, 1996: 17-24). Yardım programı ile ev ve sağlık koşulları iyileştirilen çocukların zihin ve dil becerilerinin, motor gelişimlerinin ve sosyal-davranışsal uyumlarının olumu yönde artacağı düşünülmüştür. Bu amaçla yardım programına katılan çocukların programın başında ve program süresince zihinsel, dil, motor ve sosyal becerilerinin gözlemlendiği, daha önceki dönemlere ait bilgilerin ailelerden ve ilgili kişilerden toplandığı belirtilmiştir. Çalışmaya yardım programına alınan 2-4 yaş grubu 173 çocuğun katıldığı ifade edilmiştir. Deneklerin zihinsel-dil, motor beceri ve davranış ölçeğinin tamamlandığı ve aileler tarafından üç anket doldurulduğu belirtilmiştir. Yardım programı süresince bulguların olumlu yönde artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Küçük (2009)'ün yüksek lisans tezi için yaptığı araştırma; bakıcı tarafından, annesi tarafından ve kreşte bakılan 3-6 yaş çocukların yaşam kalitesi ve özbakım becerilerinin değerlendirilmek amacıyla tanımlayıcı-karşılaştırmalı olarak yapılmıştır. Araştırma, Yeni şehir ve Yıldızkent Sağlık Ocağı bölgesinde bulunan ve 3-6 grubu yaş çocuğu olan anneler üzerinde yürütülmüştür. Araştırma kapsamına alınan ve annesi tarafından bakılan çocuklardan, annesi üniversite mezunu olanların Yaşam Kalitesi Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmış ve annenin eğitim düzeyi ile Yaşam Kalitesi Ölçeği aile alt boyutu puan ortalamaları arasında da anlamlı fark olduğu saptanmıştır ( $p < 0.05$ ). Çocuklara verilen bakım sekline göre yemek yeme becerileri hariç Özbakım Becerileri Kontrol Listesi puan ortalamaları açısından gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur ( $p < 0.05$ ).

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### YÖNTEM

#### 3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmanın amacı, koruyucu ailede ve kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları ile çocukların yaşına ve cinsiyetine, koruyucu ailenin medeni durumuna, eğitim düzeyine, koruyucu ailenin gelir düzeyine, yaşına, kurum tipine, kurumda kalış sürelerine, kuruma alınma nedenlerine gibi çeşitli değişkenlere göre incelemektir.

Bu araştırma tarama modelinde olup, kurum ile koruyucu aile yanında kalan 36- 72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarında farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36–72 aylık çocukların, MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı ile MEB 2013 Okul Öncesi programı ile entegre edilen ve öngörülen bilişsel, dil, sosyal-duygusal, psikomotor, öz bakım becerileri gelişim özelliklerinin incelendiği bu araştırma tarama modelinde desenlenmiştir.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnekte de örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekil ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. Araştırmamızda da ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeye amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006:10).

#### 3.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Bu araştırmanın evrenini, Konya, Afyonkarahisar, Eskişehir illerinde koruyucu aile ve kurumda kalan 36-72 aylık çocukları oluşturmaktadır.

Araştırmada kurumda ve koruyucu aile yanında kalan 36-72 aylık çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal-duyuşsal, öz bakım becerileri ile gelişim alanlarını ölçmek amacıyla korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları anketi uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini 60 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ile ilgili detaylı bilgi tablo 3. 1’de verilmiştir.

**Tablo 3.1:** Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Bilgileri

	YAŞ			CİNSİYET		ŞEHİR		
YAŞADIKLARI ORTAM	36- 48 Aylık	48-60 Aylık	60-72 Aylık	Kız	Erkek	Konya	Afyonkara hisar	Eskişehir
Kurumda Kalan	8	6	9	15	8	14	5	4
Koruyucu Aile Yanında Kalan	11	12	14	20	17	15	12	10
<b>Toplam:60</b>								

### 3.3. VERİ TOPLAMAARAÇLARI

Araştırmada Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimini Değerlendirme Anketi (KOMUÇGEDA) uygulanacaktır. Anket araştırmacı tarafından geliştirildi. Anket, 4 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde çocuğa ait bilgiler, 2. bölümde koruyucu aile bilgileri, 3. bölümde kurum bilgileri, 4. bölümde ise çocukların aylara göre gelişim özellikleri bulunmaktadır. Ayrıca 4. bölümde 36-48 aylık çocukların gelişim özellikleri; psikomotor gelişim alanında 13 madde, sosyal-duygusal gelişim alanında 5 madde, dil gelişimi alanında 9 madde, bilişsel gelişim alanında 12 madde, özbakım becerilerinde 6 madde yer almaktadır. 48-60 aylık çocukların gelişim özellikleri; psikomotor gelişim 15madde, sosyal duygusal gelişim 7 madde, dil gelişimi 6 madde, bilişsel gelişim 22 madde, özbakım becerileri 8 madde yer almaktadır. 60-72 aylık çocukların gelişim özellikleri; psikomotor 24 madde, sosyal- duygusal 13 madde, dil gelişimi 14 madde, bilişsel gelişim23 madde, özbakım becerileri 10 maddeden oluşmaktadır.

Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimini Değerlendirme Anketi 3’lü likerttipine uygun olarak hazırlanmıştır. 1. bölümde çocuğa ait bilgilerde çocuğun yaşı sorusuna 36-48 aylık ( ) , 48-60 aylık ( ) , 60-72 aylık ( ) cevabı üç seçenekten

oluşur. Anketin puanlamasında 36-48 aylık 1 puan, 48-60 aylık 2, 60-72 aylık 3 puan almıştır.

## 2. bölümde koruyucu aile bilgilerinde ebeveynlerine eğitim sorusuna annenin

a. İlköğretim ( ), b. Ortaöğretim(), c. Yükseköğretim ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. Bu cevapların puanlamasında ilköğretim 1 puan, ortaöğretim 2 puan, yükseköğretim 3 puan almıştır. 3. bölümde kurum bilgilerinde çocuğun kuruma alınma nedeni sorusuna a. Evlilik dışı ilişkiden olma ( ), b. Sokağa terk edilmiş olma ( ), c. Anne -babanın ölümü ( ), c. Boşanma ( ), d. Ekonomik yetersizlik ( ), f. diğeri ( ) cevabı 6 seçenekten oluşur. Evlilik dışı ilişkiden olma 1 puan, sokağa terk edilmiş olma 2 puan, anne- babanın ölümü 3 puan, boşanma 4 puan, ekonomik yetersizlik 5 puan, diğer neden 6 puan almıştır. Cevaplarda işaretlenmeyen madde değerlendirmeye alınmayıp boş bırakılmıştır. 4. bölümde aylara göre gelişim özellikleri; 36-48 aylık çocuklar için psikomotor gelişimin 1. maddesinde Çember etrafında döner sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar ( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. Anketteki cevap seçenekleri “bağımsız yapar”, “yardımla yapar” ve “yapamaz” şeklindedir. Anketin puanlanmasında “ bağımsız yapar” 3 puan, “yardımla yapar” 2 puan ve “ yapamaz” ise 1 puan almıştır. 36-48 aylık çocuklar için sosyal-duygusal gelişimin 15. maddesinde Grup oyunlarına katılır sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar ( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 36-48 aylık çocuklar için dil gelişimin 26. maddesinde iki olayı oluş sırasına göre anlatır sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımlayapar(), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 36-48 aylık çocuklar için bilişsel gelişimin 31. maddesinde üç küple köprü yapar sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar ( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 36-48 aylık çocuklar için özbakım becerilerinin 39. maddesinde kendi kendine yemek yer sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar(), Yapamaz ( )cevabı üç seçenekten oluşur. 48-60 aylık çocuklar için psikomotor gelişimin 5. maddesinde tek ayak üzerinde sıçrar sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar ( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 48-60 aylık çocuklar için sosyal-duygusal gelişiminin 19. maddesi oyuncaklarının paylaşır sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar(), Yapamaz ( )cevabı üç seçenekten oluşur. 48-

60 aylık çocuklar için dil gelişimin 26. maddesi zıt sözcükler söyler sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 48-60 aylık çocuklar için bilişsel gelişimin 43. maddesinde renkleri gruplandırır sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 48-60 aylık çocuklar için özbakım becerilerinin 54. maddesinde ellerini ve yüzünü yıkar sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( )cevabı üç seçenekten oluşur. 60-72 aylık çocuklar için psikomotor gelişiminin 12. kendine zıplatılan topu yakalar. 60-72 aylık çocuklar için sosyal-duygusal gelişiminin 33. maddesinde arkadaş seçiminde kararlılık gösterir sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( ) cevabı üç seçenekten oluşur. 60-72 aylık çocuklar için dil gelişiminin 44. maddesine "Ne zaman, neden, nasıl?" gibi sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz(

) cevabı üç seçenekten oluşur. 60-72 aylık çocuklar için bilişsel gelişimin 60. maddesi 1'den 10'a kadar olan rakamları sıralar sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( )cevabı üç seçenekten oluşur. 60-72 aylık çocuklar için özbakım becerileri

75. Kendi kendine giyinir, soyunur sorusuna Bağımsız yapar ( ), Yardımla yapar( ), Yapamaz ( )cevabı üç seçenekten oluşur.

### **3.4. GEÇERLİK**

Bu anket 2006 ve 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığının Koruyucu Aile ve Kurum Yönetmeliğinden temel alınarak araştırmacı hazırlamıştır.

### **3.5. GÜVENİRLİK**

Yapılan güvenirlik testi sonucunda, bu anketteki ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu bulunmuştur (Cronbach's alpha = 0. 945  $\geq$  0. 80). Sorulardaki toplanabilirlik özelliği bozulmamıştır (P val=0. 45).

### 3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Bu anketin istatistiksel değerlendirmeleri SPSS 15 istatistik paket programıyla yapılmıştır. İstatistiksel sınamalarda anlam seviyesi ( $\alpha$ ) 0. 05 alınmıştır. İstatistiksel güvenirlik analizi, bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında t testi ve Mann Whitney - U testi, iki grubun karşılaştırılmalarında tek yönlü varyans (Anova) analizi kullanılmıştır.

### 3.7. UYGULAMA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Çocuk Genel Müdürlüğü'ne bağlı Konya, Eskişehir, Afyonkarahisar kurumlarda ve koruyucu aile yanında kalan çocuklarla uygulama yapabilmek için Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı 'ndan izin alınmıştır. İzin alındıktan sonar Eskişehir'de kurumda kalan çocuklar çocuk gelişim öğretmenleri görüşleri göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafında çocuklar gözlem yapıldı ve 2 hafta süre ile araştırma bilgileri toplanmıştır. Eskişehir'de koruyucu aile yanında kalan çocuklar sosyal hizmet uzmanında görüşleri alınarak gözlem odalarında araştırmacı tarafından çocuklar gözlem yapılarak ve koruyucu ailelere anket soruları yöneltilerek cevapları 2 hafta süre ile araştırma verileri toplanmıştır. Afyonkarahisar ve Konya illerinde de kurumda ve koruyucu aile yanında kalan çocuklar aynı uygulama yapılarak toplam 3 ayda araştırma verileri toplanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişimini Değerlendirme Anketi (KMÇGDA) kullanıldı. Koruyucu aile yanında vekurumdakalan korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bilgilere anket şeklinde gözlem yapılarak ulaşıldı. Araştırma verileri araştırmacının kendisi tarafından toplanıp koruyucu ailede kalan çocuklar için sosyal hizmet uzmanından ve kurumda çalışan çocuk gelişimci öğretmenlerin görüşleri alındı.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### BULGULAR VE TARTIŞMA

#### 4.1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

**Tablo 4.1:** Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanları Bakımından Yaşa Değişkenine Göre İncelenmesi

Gelişim alanları	P value	Koruyucu Aile Kalan	Kurumda Kalan
Psikomotor Gelişim	0. 209	0, 913	0, 011
Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 364	0, 321	0, 321
Dil Gelişim	0. 905	0, 293	0, 476
Bilişsel Gelişim	0. 537	0, 383	0, 065
Özbakım Becerileri	0. 006	0, 145	0, 013

Tablo 4. 1. görüldüğü gibi 36-48 aylık, 48-60 aylık, 60-72 aylık her üç yaş grubundaki diğer gelişim alanlarından sadece özbakım becerileri arasında koruyucu aile yanında kalan korunmaya muhtaç çocukları ile kurumda kalan korunmaya muhtaç çocukların 0, 05 anlam düzeyinde farklılık vardır (Pval=0. 006). 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kurumda kalanların psiko motor gelişimleri Pval=0, 011 ve özbakım becerileri Pval=0, 013 düşük oldukları; koruyucu aile yanında kalanların ise psiko motor gelişimleri Pval=0, 913 ve özbakım becerileri Pval=0, 145 yüksek olduğu gözlenmiştir.

Şimşek ve arkadaşları (2008) tarafından kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunlar üzerine yapılan çalışmada ailesi yanında ve kurum bakımında kalan 6-18 yaş çocuklarıyla çalışılmıştır. Çalışmanın amacı şu şekilde belirlenmiştir;

a) Kurum bakımında yaşayan 6-18 yaş arasındaki çocukların duygusal ve davranışsal sorunlarının görülme sıklığını bakım verenler, öğretmenler ve çocuklardan elde edilen bulgulara göresaptamak,



b) Kurum bakımındaki çocukların duygusal ve davranışsal sorunlarını ailesi yanında yaşayan çocukların sorun davranışlarıyla karşılaştırmak,

c) Kurum bakımındaki çocukların duygusal ve davranışsal sorunlarıyla ilişkili koruyucu ve risk faktörlerini belirlemek.

d) Ruh sağlığı hizmet ihtiyacını saptamaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında kurum bakımı alan çocukların çocuk ruh sağlığı bakımından önemli bir risk grubu olduğu saptanmıştır.

Yörükoğlu ve arkadaşlarının (1967) yaptıkları çalışmada yuva çocuklarının büyük bir kısmında sallanma davranışının olduğu belirtilmiştir. Kırkpınar (1992) tarafından Erzurum Çocuk Yuvalarında yapılan çalışmalarda da yuva çocuklarında aile yanında kalan çocuklara oranla davranış problemleri ve uyumsuzluk yüksek bulunmuştur.

Yapılan araştırmanın bulgularına göre kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kurumda kalanlarının sosyal-duygusal gelişim değerleri düşük, koruyucu aile yanında kalanların sosyal duygusal gelişim değerlerinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

**Tablo 4.2:** Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Yaşa Değişkenine Göre İncelenmesi

Yaş/Aylık	N	Ortalama	Standart Hata
36-48	20	2. 42	0. 09
48-60	17	2. 83	0. 04
60-72	23	2. 75	0. 05

Tablo Post-Hoc Testin sonuçlarına göre kurumda ve koruyucu aile yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların öz bakım gelişim alanındaki farklılık 36-48 aylık grup korunmaya muhtaç çocukların ortalama puanın 2. 42 olduğu için diğer iki gruptan 48-60 aylık korunmaya muhtaç çocukların ortalama puanın 2. 83 ve 60-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların 2. 75 olduğundan dolayı daha düşük çıktığı görülmüştür.

Gruplar arası farkın olduğu durumda, farklılığın hangi gruptan kaynaklı olduğunu tespit eden istatistik post-hoc olarak bilinmektedir (Köklü ve ark. 2006; Roscoe, 1975:25). Post-hoc testler, çok faktörlü bir deneyde veya araştırmada, varyans veya regresyon analizi gibi istatistiksel analizler sonucunda genel bir anlamlılık belirlendikten sonra hangi karşılaştırmaların anlamlı bir fark gösterdiğini bulmak amacıyla yapılmaktadır.

Bu araştırmada post-hoc testi koruyucu aile yanında ve kurumda kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları bakımından yaş değişkinine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi ek olarak 36-48 ay, 48-60 ay, 60-72 ay arasında karşılaştırmaların ortalamalarda anlamlı bir fark bulunmuştur.

**Tablo 4.3:** Koruyucu Aile Yanında ve Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Cinsiyet Değişkinine Göre İncelenmesi

Cinsiyet	Gelişim Alanları	P Value	Koruyucu Ailede Kalan	Kurumda Kalan
Kız	Bilişsel Gelişim	0. 427	0, 209	0, 517
	Dil Gelişimi	0. 201	0, 213	0, 213
	Psikomotor Gelişim	0. 142	0, 423	0, 006
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 081	0, 647	0, 021
	Özbakım Becerileri	0. 660	0, 146	0, 153
Erkek	Bilişsel Gelişim	0. 965	0, 209	0, 517
	Dil Gelişimi	0. 435	0, 213	0, 213
	Psikomotor Gelişim	0. 268	0, 604	0, 008
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 352	0, 467	0, 827
	Özbakım Becerileri	0. 118	0, 146	0, 153

4.3 Tablo Whitney-U testin sonuçlarına göre 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kız ve erkek gelişim alanlarını karşılaştığımızda 0. 05 anlamlıfarklılık olduğu görülür. Kızların sosyal-duygusal gelişim alanlarının Pval=0. 081 puanlarının düşük olduğu, erkeklerin sosyal-duygusal gelişim alanlarının Pval=0.352 puanlarının yüksek olduğu gözlenmiştir.

Gelişim alanları bakımından, 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların koruyucu aile bakımı ve kurum bakımını karşılaştırdığımızda koruyucu aile yanında kalan kız çocuklarının sosyal duygusal gelişim değeri  $P_{val}=0.647$  ve psikomotor gelişim değeri  $P_{val}=0.423$  yüksek iken, kurumda kalan kız çocuklarının sosyal-duygusal gelişim değeri  $P_{val}=0.021$  ve psikomotor gelişim değeri  $0.006$  düşük olduğu görülmüştür. Koruyucu aile yanında kalan erkek çocuklarının, psikomotor gelişim değeri  $P_{val}=0.604$  yüksek iken kurumda kalan erkek çocuklarının psikomotor gelişim değeri  $P_{val}=0.008$  düşüktür.

Yapılan araştırmalarda da görülen kurum bakımının çocuğun gelişimi üzerindeki olumsuz etkisi yetersiz anne bakımına bağlamaktadır. Kısa süreli anne programının kurum çocuğunun zihinsel ve sosyal gelişimleri üzerine etkisi konulu çalışma Saltz (1973) tarafından 81 çocuk üzerinde yapılmıştır. Araştırmada deney grubuna kısa süreli anne programı uygulanmış, kontrol grubuna kurum bakımına ek olarak hiç bir program uygulanmamıştır. Sonuçta deney grubunun SQ ve IQ puanlarının önemli ölçüde farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Üstün&Akman (2002), kurum bakımı altında bakım ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasına karşın bu çocukların sosyal ve duygusal açıdan gereken ihtiyaçları karşılanamamaktadır. Kışla tipi kurumlarda gerek nitelik gerekse nicelik açısından yetersiz personelle iletişim kurmak zorunda kalan bu çocukların sağlıklı bir benlik kavramı geliştirmeleri zordur. Çünkü yetersiz ve uygunsuz rol modelleriyle özdeşim kurulması, ilgi ve şefkat azlığı ve sosyal/duygusal açıdan ihtiyaçların yeterince karşılanmaması benlik gelişimini olumsuz etkilemektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular da göstermektedir ki korunmaya muhtaç çocukların kendi benlik algıları ideal benliklerinden düşüktür.

Yapılan araştırma ve diğer yapılan araştırmalarda da kurum bakımındaki korunmaya muhtaç çocukların sosyal ve duygusal gelişim puanlarının düşük, anne programı uygulanmış araştırmadaki gibi koruyucu aile yanında kalan korunmayamuhtaç çocukların sosyal-duygusal gelişim puanlarının yüksek bulunup kurum bakımı ve koruyucu aile hizmeti arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

**Tablo 4.4:** Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Medeni Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Medeni Durum	Gelişim Alanları	P Value
Bekar	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
Çocuklu-Evli	Bilişsel Gelişim	0. 213
	Dil Gelişimi	0. 122
	Psikomotor Gelişim	0. 125
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 032
	Özbakım Becerileri	0. 494
Çocuklu-Dul	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
Çocuksuz-Evli	Bilişsel Gelişim	0. 016
	Dil Gelişimi	0. 035
	Psikomotor Gelişim	0. 122
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 006
	Özbakım Becerileri	0. 101
Çocuksuz-Dul	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-

Tablo 4.4 Kruskal-Wallis varyans analiz sonuçlarına göre 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kaldığı koruyucu ailenin medeni durumu incelendiğinde 36-72 aylık çocukların gelişim alanları ile medeni durumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ( $P_{\text{val}}=0. 05$ ). Koruyucu ailenin medeni durumu bekar, çocuklu- dul, çocuksuz-evli, çocuksuz-dul yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarının (bilişsel, dil, psikomotor, özbakım becerileri) puanları çocuklu-evli yanında korunmaya muhtaç çocukların

gelişim alanlarının (bilişsel, dil, psikomotor, özbakım becerileri) puanına göre daha düşüktür. Çocuklu-evli yanında kalan 36-72 aylık çocukların bilişsel gelişim puanı  $Pval=0.213$ , dil gelişim alanları puanı  $Pval=0.122$ , psikomotor gelişim puanı  $Pval=0.125$ , özbakım becerileri  $Pval=0.494$  gelişim alanlarının puanları diğer medeni durumlara göre daha yüksektir.

Gelişim alanlarına göre medeni durumlar ayrı ayrı incelendiğinde 3 yaş grubunun dil gelişimi diğerlerinden farklıdır. Çocuklu evlilerin yanında kalan çocukların gelişim puanları diğer medeni durumlara göre daha yüksektir. ( $Pval=0.122$ )

Bowlby'e göre korunmaya muhtaç çocukların, çocuklu koruyucu aile ortamlarına daha kolay uyum sağladıkları kanıtlanmıştır. Özellikle korunmaya muhtaç çocuk ile koruyucu ailenin arasında dört veya daha fazla yaş farkı varsa daha olumlu sonuçlar alınmaktadır. Ayrıca çocukların aynı yaşta ama karşı cinsten olmaları halinde de koruyucu ailenin çocuk açısından iyi işlediği belirlenmiştir.

Yenisor (1989), yuvanın dil gelişimi üzerinde etkisini incelediği araştırmasında ev ve yuva grubundan çocuklarla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda yuvaya devam eden çocukların dil gelişimlerinin anlamlı olarak kuruma devam etmeyenlerden yüksek olduğu bulunmuştur.

Koruyucu ailenin, ana babalı bir ortam tercih edilmekte ise de evli olmayanlarda koruyucu aile olabilmektedir (Erol, 2005:67). Koruyucu aile olmak isteyen kişinin bekar olması halinde yanına çocuk yerleştirilecek kişinin çocuğa diğer ebeveynin yoksunluğunu hissettirmeyecek akraba ilişkilerine sahip olmasına dikkat edilmektedir (Bıyıklı, 1983:22).

Araştırmanın sonucu ile diğer araştırmaları kıyasladığında, koruyucu ailenin medeni durum (bekar, çocuklu-dul, çocuksuz-evli, çocuksuz-dul) kalan 36-72 aylık çocukların gelişim alanları puanları ile çocuklu- evli yanında kalan çocukların gelişim alanlarının puanlarına göre düşük olduğu görülmüştür. Özellikle dil gelişim puanları çocuklu-evli olan koruyucu ailelerde yüksek olduğu görülmüştür.

**Tablo 4.5:** Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Koruyucu Aile	Eğitim Düzeyi	Gelişim Alanları	P value
Annenin	İlköğretim	Bilişsel Gelişim	0. 058
		Dil Gelişimi	0. 063
		Psikomotor Gelişim	0. 200
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 082
		Özbakım Becerileri	0. 222
	Ortaöğretim	Bilişsel Gelişim	0. 667
		Dil Gelişimi	1
		Psikomotor Gelişim	1
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 333
		Özbakım Becerileri	0. 667
	Yükseköğretim	Bilişsel Gelişim	0. 533
		Dil Gelişimi	1
		Psikomotor Gelişim	0. 133
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 800
		Özbakım Becerileri	0. 267
Babanın	İlköğretim	Bilişsel Gelişim	0. 639
		Dil Gelişimi	0. 058
		Psikomotor Gelişim	0. 432
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 052
		Özbakım Becerileri	0. 755
	Ortaöğretim	Bilişsel Gelişim	0. 582
		Dil Gelişimi	0. 063
		Psikomotor Gelişim	0. 054
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 152
		Özbakım Becerileri	0. 133
	Yükseköğretim	Bilişsel Gelişim	0. 786
		Dil Gelişimi	1
		Psikomotor Gelişim	0. 235
		Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 393
		Özbakım Becerileri	0. 786

Tablo 4. 5 Kruskal -Wallis varyans analizine göre, koruyucu ailenin hem anne hem de babanın eğitim seviyeleri arasında çocukların gelişim puanları arasında  $p= 0, 05$  değerinde istatistiksel bir farklılık yoktur. Annenin eğitim düzeyi ile 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların bilişsel gelişim alanı arasında ilköğretim seviyesinde

bilişsel gelişim puanı  $P_{val}=0.058$ , ortaöğretim seviyesi bilişsel gelişim puanı  $P_{val}=0.667$ , yükseköğretim seviyesi bilişsel gelişim puanı  $P_{val}=0.533$  arasında anlamsal bir farklılık yoktur. Annenin eğitim düzeyi ilköğretimde bilişsel gelişim puanı 0.058, dil gelişim puanı 0.063, psikomotor gelişim puanı 0.200, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.082, özbakım becerileri puanı 0.222 anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ). Ortaöğretim seviyesi ile gelişim alanlarına göre bilişsel gelişim puanı 0.667, dil gelişimi puanı 1, psikomotor gelişim puanı 1, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.333, özbakım becerileri puanı 0.667 aralarında anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ). Yükseköğretim seviyesi ile gelişim alanlarına göre bilişsel gelişim puanı 0.533, dil gelişim puanı 1, psikomotor gelişim puanı 0.133, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.800, özbakım becerileri puanı 0.267 aralarında anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ).

Babanın eğitim düzeyi ile 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların sosyal-duygusal gelişim alanı arasında ilköğretim seviyesi sosyal-duygusal gelişim puanı  $P_{val}=0.052$ , ortaöğretim seviyesi sosyal-duygusal gelişim puanı  $P_{val}=0.152$ , yükseköğretim seviyesi sosyal-duygusal gelişim puanı  $P_{val}=0.393$  anlamsal bir farklılık yoktur. Babanın eğitim düzeyi ilköğretim ve gelişim alanları arasında bilişsel gelişim puanı 0.639, dil gelişim puanı 0.058, psikomotor gelişim puanı 0.432, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.052, özbakım becerileri puanı 0.755 anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ). Ortaöğretim eğitim düzeyi ile gelişim alanları arasında bilişsel gelişim puanı 0.582, dil gelişim puanı 0.063, psikomotor gelişim puanı 0.054, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.152, özbakım becerileri puanı 0.133 anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ). Yükseköğretim eğitim düzeyi ile gelişim alanları arasında bilişsel gelişim puanı 0.786, dil gelişim puanı 1, psikomotor gelişim puanı 0.235, sosyal-duygusal gelişim puanı 0.393, özbakım becerileri puanı 0.786 anlamsal bir farklılık yoktur ( $P_{val}=0.05$ ).

Koruyucu aile olmak isteyen kişi ve ailelerin sahip olması gereken bazı unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Örneğin, koruyucu aile olmak için bazı Avrupa ülkelerinde belirli bir yaş ve eğitim bir ön koşul iken bazılarında değildir (Laklija 2011:11-12).

Yapılan araştırmanın bulgularına göre koruyucu ailenin hem anne hem babanın eğitim düzeyinin 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocuklarının gelişim alanlarına olumlu ve olumsuz etkilemediği görülmüştür. Bazı araştırmalarda da koruyucu ailenin eğitim düzeyi ülkeden ülkeye göre değişiklik gösterdiği, eğitim düzeyinin ülkelerin bazılarında ön koşul olurken bazılarında ön koşul olmadığı görülmüştür.

**Tablo 4.6:** Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Koruyucu Aile Gelir Düzeyi	Gelişim alanları	P value
ALT	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
ORTA	Bilişsel Gelişim	0. 200
	Dil Gelişimi	0. 256
	Psikomotor Gelişim	0. 234
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 321
	Özbakım Becerileri	0. 132
ÜST	Bilişsel Gelişim	0. 667
	Dil Gelişimi	0. 667
	Psikomotor Gelişim	0. 667
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 667
	Özbakım Becerileri	0. 667

Tablo 4. 6 Kruskal -Walls varyans analiz sonuçlarına göre koruyucu ailenin gelir düzeyleri (alt, orta, üst) ile korunmaya muhtaç çocuğun gelişim alanları arasında P al=0, 05 anlamlılık düzeyine göre farklılık yoktur. Koruyucu aile gelir düzeyi orta ile gelişim alanları arasında bilişsel gelişim puanı 0. 200, dil gelişim puanı 0. 256, psikomotor gelişimpuanı0. 234, sosyal-duygusal gelişimpuanı0. 321, özbakımbecerileripuanı

0. 132 anlamsal farklılık yoktur (Pval=0. 05). Koruyucu aile gelir düzeyi üst ile gelişim alanları arasında bilişsel gelişim, dil gelişim, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, özbakım becerileri puanı 0. 667 anlamsal farklılık yoktur (p=0.



05).

Devlet korunmasındaki çocuk bakımında koruyucu aile hizmetini veren aileler, çocuğun akraba ve yakın çevresinden olsun veya olmasın, devlet kurumlarıyla birlikte bütünleşik bir hizmet sunmaktadır. Çocuğun büyükbaba ve büyükannesinin (akraba ve yakın çevre modeli) yanında koruyucu aile hizmeti aldığı durumda, fiziksel ihtiyaçları yanında okul, arkadaş ortamı ve sosyal ilişkileri düzenleme, izleme, disiplin etme ve hatta öz ailesiyle ilişkilerini normalleştirme sürecinde pozitif etki yaptığı ve geri dönüş riskinin azlığına vurgu yapılmaktadır. Aynı zamanda çocuklara yönelik refah arttırıcı her türlü hizmetin iyileştirilmesinin, koruyucu aile hizmetine katkı sağlayacağı ifade edilmektedir (Lee ve diğerleri 2012:1827).

Akyüz (2002), ülkemizde ayni ve maddi yardımlar sağlanarak korunması yöntemi 2828 sayılı SHÇEK Kanun’unda öngörülmüş ve yasa ile maddi açıdan desteğe gerekli duyan ailelerin ekonomik ve nesnel hizmetlerden yararlandırılacağı ifade edilmiştir. Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin risk altında olması veya manen terk edilmiş olması halinde ise çocuğun korunmaya muhtaç hale geldiği kabul edilerek hakime, çocuğun ebeveyninden alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirme yetkisi verilmiştir (TMK, m. 347).

Yapılan araştırmanın elde edilen bulgulara göre, 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları (bilişsel gelişim, dil, sosyal-duygusal, psikomotor, özbakım becerileri) ile koruyucu ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Diğer araştırmalar da ülkemizde ve diğer ülkelerde çocuklara yönelik refahının arttırılması ve çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesi ve sağlıklı bir ortamda yetişebilmesi devlet tarafından koruyucu aileye ayni ve nakdi yardımlar yapılarak desteklenmektedir.

**Tablo 4.7:** Koruyucu Aile Yanında Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Koruyucu Ailenin Yaşı Değişkenine Göre İncelenmesi

KORUYUCU AİLENİN YAŞI	GELİŞİM ALANLARI	P VALUE
25-34 yaş	Bilişsel Gelişim	0, 619
	Dil Gelişimi	0, 714
	Psikomotor Gelişim	0, 472
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0, 439
	Özbakım Becerileri	0, 491
35-44 yaş	Bilişsel Gelişim	0, 288
	Dil Gelişimi	0, 433
	Psikomotor Gelişim	0. 154
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 679
	Özbakım Becerileri	0, 742
45-54 yaş	Bilişsel Gelişim	0. 927
	Dil Gelişimi	0. 510
	Psikomotor Gelişim	0, 459
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0, 714
	Özbakım Becerileri	0, 699
55-64 yaş	Bilişsel Gelişim	0, 681
	Dil Gelişimi	0, 488
	Psikomotor Gelişim	0, 395
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0, 502
	Özbakım Becerileri	0, 263

Tablo 4.7 incelediğimizde koruyucu ailenin yaş düzeyleri bakımından korunmaya muhtaç çocuğun gelişiminde  $P_v=0, 05$  anlamlı bir farklılık yoktur. Koruyucu aileyanında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanların koruyucu ailenin yaş değişkenine göre farklılık olmadığı bilişsel gelişim puanları ile koruyucu ailenin yaşları 25-34 yaş bilişsel gelişim puanı  $P_{val}:0, 619$ , 35-44 yaş  $P_{val}:0. 288$ , 45- 54yaş  $P_{val}:0. 927$ . 55-64 yaş  $P_{val}:0, 681$  puanları kıyasladığımızda anlamsal bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca diğer gelişim alanları dil, psikomotor, sosyal- duygusal, özbakım becerileri ile koruyucu ailenin yaşlarına göre anlamsal bir farklılık bulunamamıştır.

Özbeşler (2007) koruyucu aile yanına yerleştirilmiş olan 2003-2005 yıllarında

çocuk ruh sağlığı bölümüne çeşitli nedenlerle başvuran 25 çocuğun tedavileri ve izlemleri süresince elde edilen deneyimlerle, ülkemizdeki koruyucu aile hizmetlerine ilişkin klinik perspektiften gözlemlenen sorunları ele almıştır. Anne babaların çoğunluğunun çocuğun uyum sorunları karşısında yetersiz kaldıkları gözlenmiştir. Özellikle ergenlerin yerleştirildikleri ailelerde, anne babalarının yaşlarının büyük olması ve ergenlik döneminde olan gencin yaşına ve cinsiyetine uygun ele almada, olumlu yanlarını ve ilgilerini desteklemede yetersiz kaldıkları, aralarında sürekli inatlaşmalar yaşadıkları, gencin kendisini ifade edebilmesi için uygun ortamların yaratılmadığı kendisinin ilgilerinin ve düşüncelerinin önemslenmediği gibi durumlar gözlenmiştir. Bu durumlarının çocuğun uyumunu ve farklı gelişim alanları açısından gelişimini olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir.

Koruyucu aileye yerleştirilecek çocuk ile koruyucu aile olacak eşlerden, yaşı küçük olan arasındaki yaş farkının 18 yaştan az olmaması gereklidir (Yazıcı, 2014:255).

Yapılan araştırmada, koruyucu ailenin yaşı ile 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların bilişsel gelişim, dil gelişim, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, psikomotor gelişim, özbakım becerileri gelişim alanlarını etkilemediği görülmüştür.

Diğer yapılan araştırmalara baktığımızda çocukların özellikle de ergenleri koruyucu ailenin yaşı yani anne ve babanın yaşı büyük olmasından dolayı uyum sorunları yaşandığı görülmüştür. Bu nedenle koruyucu aileye verilecek olan çocuğun koruyucu ailenin yaşının küçük olmasına hatta eşlerden yaşı küçük olan arasındaki yaş farkının 18 yaştan az olmamasına dikkat edilmiştir.

**Tablo 4.8:** Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Çocukların Kaldıkları Kurum Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi

KURUM TİPİ	GELİŞİM ALANLARI	P
ÇOCUK YUVASI	Bilişsel Gelişim	0.114
	Dil Gelişimi	0.171
	Psikomotor Gelişim	0.762
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0.043
	Özbakım Becerileri	0.023
SEVGİ EVİ	Bilişsel Gelişim	0.100
	Dil Gelişimi	0.400
	Psikomotor Gelişim	0.400
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0.400
	Özbakım Becerileri	0.049
ÇOCUK EVİ	Bilişsel Gelişim	0.857
	Dil Gelişimi	0.571
	Psikomotor Gelişim	0.571
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0.286
	Özbakım Becerileri	0.571
DİĞER (Kreş vb).	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-

Tablo 4.8 Kruskal-Wallis varyans analiz sonuçlarına göre 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların sosyal gelişim alanları ile kurum tipi (çocuk yuvası, sevgi evi, çocuk evi, kreş) arasında  $P_{\text{val}} = 0.05$  anlamlılık düzeyi açısından farklılık vardır. Çocuk yuvasında kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların sosyal gelişim alanının ( $P_{\text{val}}=0.043$ ) düşük puanlı olduğundan diğer kurum tiplerden farklı bulunmuştur. 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların özbakım becerileri ile kurum tipleri (çocuk yuvası, sevgi evi, çocuk evi, kreş ) arasında  $P_{\text{val}}=0.05$  anlamlılık düzeyine göre farklılık vardır. Çocuk evinde kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların öz bakım becerileri  $P_{\text{val}}=0.571$  yüksek puan olduğundan diğer kurum tiplerinde kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların özbakım becerileri arasında farklılık vardır.

Harter(1990), 8-15 yaş grubundaki çocukların benlik gelişimleri ile sosyal/duygusal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çeşitli yaş gruplarında algılanan sosyal/duygusal destekle benlik gelişimi arasındaki ilişki .50 ile .56 arasında bulunmuştur. Eğer kişi onun için önemli olan kişilerin ona saygı duyduğunu, değer verdiğini algılıyorsa benlik algıları yükselmektedir. Ayrıca araştırma sonucu çocuğun benlik algısının, eğilim gösterdikleri alanlarda kendini ne kadar başarılı hissettiğine bağlı olduğunu da göstermiştir. Çocuk yuvalarında çocukların başarıları ve önem verdikleri alanların keşfedilip desteklenmesi sağlanmamaktadır.

Güçray (1989) ise, yuvada kalmanın özsaygı açısından olumsuz bir etken olduğunu, yetişkinlerin “demokratik” tutumunun özsaygı açısından olumlu etken olduğunu, ayrıca yuva çocuklarının ana-baba yerine geçen bireylerin tutumlarını ailesi yanında kalanlara göre daha “otoriter” ve “ilgisiz” olarak algıladıklarını belirtmiştir.

Anne-baba sevgisi ve şefkatinden yoksun kalan çocuğun sağlıklı bir kişilik gelişimi için çocuğun sevdiği bir yetişkine bağlanması ve gereken doyumu almalıdır. Bu sebeple yuvadaki görevlilerin hal ve hareketleriyle, özellikle cinsiyetlerine uygun toplumsal rollerin uygulanışında olumlu model olmaları gerekmektedir. Yuvalarda sağlıklı bir diyalog ortamı oluşturulmalı, çocuğun olumlu davranışlar kazanmaları sağlanmalıdır (Eryılmaz, 2010:83).

Yapılan araştırma ve diğer araştırmaların elde edilen sonuçlara göre çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların yuva ortamının sosyal-duygusal gelişimlerini olumsuz etkisinden dolayı sosyal-duygusal gelişim puanları düşük olduğu bulunmuştur.

**Tablo 4.9:** Kurum Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Kurumda Kalış Süresi Değişkenine Göre İncelenmesi

KURUM KALIŞ SÜRESİ	GELİŞİM ALANLARI	P VALUE
1-5 AY	Bilişsel Gelişim	0. 573
	Dil Gelişimi	0. 287
	Psikomotor Gelişim	0. 937
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 161
	Özbakım Becerileri	0. 217
6-10AY	Bilişsel Gelişim	0. 114
	Dil Gelişimi	0. 857
	Psikomotor Gelişim	0. 114
	Sosyal-Duygusal Gelişim	1
	Özbakım Becerileri	0. 400
10-DAHA FAZLA	Bilişsel Gelişim	1
	Dil Gelişimi	0. 667
	Psikomotor Gelişim	0. 667
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 667
	Özbakım Becerileri	0. 667

Tablo 4.9 Kruskal Walls-Varyans analiz sonuçlarına göre kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kurumda kalış süreleri (1-5 ay, 6-10ay, 10-daha fazla ay) ile bilişsel gelişim, dil gelişimi, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, özbakım becerileri gelişim alanları arasında fark  $P_{val}=0, 05$  istatistiksel olarak anlamlı değildir, farklılık yoktur.

Aydın (1997), yaptığı araştırmada Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda bulunan 5-6 yaş grubuna dahil 57 çocuk üzerinde çocuklara uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda dil eğitim programının korunmaya muhtaç çocukların dil gelişimlerine etkisinin çocukların cinsiyetleri, kurumda bulunma süreleri, kardeş sayıları kaçınıcı olduğu ve anne babalarının hayatta olup olmamasıyla ilişkisi önemsiz bulunmuştur.

2002/2003 yılları arasında Avrupa Birliğinin Dünya Sağlık Örgütü ve İngiltere'de bulunan Birningham Üniversitesi işbirliğiyle yürütülen ve Türkiye'nin

içinde bulunduğu 33 ÷lkeyi kapsayan Daphne Programı kapsamında (yaklaşık 23. 099) 3 yaş ve altı çocuğa yuvalarda bakım verildiği saptanmıştır. Çalışma sonunda yıllardır yapılan araştırmalarda da ortaya konulduğu gibi 3 yaş ve altında olan hiçbir çocuğun ona birebirebakım veren kişi olmadan yuvada kalmaması gereği üzerinde durulmaktadır. Acil durumlarda 3 aydan fazla olmamak koşulu ile yüksek nitelikli yuvaların kullanılabilereği vurgulanmıştır (Brown ve ark. 2005: 12).

Yapılan ve diğer araştırmalarda 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların bilişsel gelişim, dil gelişimi, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, öz bakım becerileri gelişim alanlarını kurumda kalış süresinin doğrudan etkilemediği gör÷lm÷ştür. Ancak Avrupa Birliğinin Dünya Sağlık Örg÷t÷n÷n tavsiyesine göre 3 yaş ve altında olan çocukların acil durumlarda 3 aydan fazla olmamak koşulu ile yuvada kalabileereği vurgulanmıştır.

**Tablo 4.10:** Kurumda Kalan Çocukların Gelişim Alanlarının Kuruma Alınma Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesi

KURUMA ALINMA NEDENİ	GELİŞİM ALANLARI	P VALUE
<b>EVLİLİK DIŞI İLİŞKİDEN OLMA</b>	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
<b>AĞA TERK EDİLMİŞ OLMA</b>	Bilişsel Gelişim	1
	Dil Gelişimi	0. 500
	Psikomotor Gelişim	1
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 500
	Özbakım Becerileri	0. 500
<b>BOŞANMA</b>	Bilişsel Gelişim	0. 800
	Dil Gelişimi	0. 800
	Psikomotor Gelişim	0. 800
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 800
	Özbakım Becerileri	1
<b>EKONOMİK YETERSİZLİK</b>	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
<b>ANNE BABANIN ÖLÜMÜ</b>	Bilişsel Gelişim	-
	Dil Gelişimi	-
	Psikomotor Gelişim	-
	Sosyal-Duygusal Gelişim	-
	Özbakım Becerileri	-
<b>DİĞER</b>	Bilişsel Gelişim	0. 762
	Dil Gelişimi	0. 762
	Psikomotor Gelişim	0. 352
	Sosyal-Duygusal Gelişim	0. 167
	Özbakım Becerileri	0. 257

Tablo 4.10 Kruskal-Walls Varyans analiz sonuçlarına göre kurumda kalan



çocukların kuruma alınma nedenleri evlilik dışı ilişkiden olma, sokağa terk edilmiş olma, boşanma, ekonomik yetersizlik, anne babanın ölümü ve diğer nedenler ile bilişsel gelişim, dil gelişimi, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim ve özbakım becerileri gelişim alanları arasında fark  $P_{val} = 0.05$  anlamlılık düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Özbeşler (2007) yaptığı çalışmada kuruma altına alınma nedenlerine bakıldığında 14 çocuğun (%54) terk, 4 çocuğun (%16) anne babasının boşanması, 4 çocuğun (%16) annesinin ölümü ve 3 çocuğun da (%12) ailede ciddi anlamda yoksulluk gibi nedenlerle korunma altına alındıklarının görüldüğüdür.

Karataş (2008) yaptığı çalışmada, korunmaya muhtaç çocuklar korunma altına alınmadan önce veya korunma altında iken çeşitli travmatik tecrübeler yaşayabilmektedir. Yaşadıkları sorunlar çocukların bilişsel gelişim ve mental algılamalarının akranlarından geri kalmasına sebep olabilmektedir. Korunmaya muhtaç çocuklar yaşamış oldukları problemler nedeniyle yetişkinlerle güven temelli ilişkiler kurarken güçlük çekmekte, başarısızlık ve kendini suçlama gibi olumsuz duyguları yoğun olarak yaşayabilmektedir. Bu durum, koruyucu aileye yerleştirilen çocuklar ile aile arasında ciddi uyum sorunları yaşamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca koruyucu ailenin biyolojik çocuğuyla, koruyucu aile alınan çocuklar arasında kıskançlık başta olmak üzere çeşitli anlaşmazlıklar çıkmakta, problemler çözüme ulaşmadığında ise çocuğun kuruma geri dönmesi mecburi haline gelmektedir.

Çocuk bakımı, çocuğun içinde yaşadığı ortamdan kaynaklanan ihmal, istismar gibi potansiyel riskleri değerlendirerek, bu riskleri en aza indirecek hizmetlerin tamamını ifade etmektedir. Yaşamlarının ilk dönemlerinde istismar, ihmal ve tacize maruza bırakılan çocukların yaşadıkları travmalar ve olumsuzlukların daha sonraki dönemlerinde ortaya çıkacak gelişim geriliği, davranışsal ve zihinsel sağlık sorunlarına sebep olduğu bilinmektedir (Erdal, 2014:190).

Yapılan çalışmada, kuruma ve korunma altına alınmadan önce 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların korunma altına alınma nedenleri (boşanma, terk edilmiş olma vb.) ile gelişim alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Diğer araştırmaları incelediğimizde çocuğun korunma altına alınma nedenleri ile gelişim ve sağlıklarını olumsuz etkilendiği görülmektedir.

#### 4.2. ÖRNEKLEMİN GELİŞİM ALANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

**Tablo 4.11:** Kurumda Kalan 36- 72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Psiko-motor Gelişim Alanlarına Göre İncelenmesi

Yaş Grupları	N	Ortalama	Standart Hata
36-48	8	2. 41	0. 15
48-60	6	2. 71	0. 09
60-72	9	2. 90	0. 04

Tablo 4. 11 Kruskal Walls-Varyans Analiz sonuçlarına göre kurumda 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların psiko-motor gelişim alanlarında farklılık vardır. 36-48 yaş grubunda olan korunmaya muhtaç çocukların psikomotor gelişim puanları 2. 41 olduğu için 48-60 aylık korunmaya muhtaç çocukların psiko-motor gelişim alanının ortalaması 2. 71, 60-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların psiko-motor gelişim alanının ortalaması 2. 90iki gruptandahadüşüktür.

2006-2007 yılında Bahçeşehir Üniversitesi Öğrenci Dekanlığı tarafından yürütülen korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili hazırlanan sosyal sorumluluk projesinde, gerekli eğitim modüllerini tamamlamış, gönüllü üniversite öğrencileri SHÇEK Semiha Çocuk Yuvası'nda 3-6 yaş grubu çocuklar ile geçirdikleri 12 haftalık süreçte çocukların duygusal, bilişsel, fiziksel, sosyal gelişimlerine katkıda bulunmaları hedeflenmiştir. Gönüllüler müdahalenin bir ayağında görüşmeler esnasında yürütülen oyunlar, etkinlikler ve kuruma sağlanan oyuncaklar yardımıyla çocukların bilişsel, sosyal, dil ve motor alanlarındaki gelişimlerinin desteklerken;çocuklarla kurulan sıcak ilişkilerle onların hem duygusal hem de sosyal gelişimlerine yardımcı olmuşlardır. Yapılan çalışmalar kurum bakımı altında yetiştirmenin sebep olabileceği bir takım olumsuz psikolojik yansımaları bir kurum çalışanı ile kurulacak yakın bir bağın önleyebileceğini göstermiştir (Özdemir, Sefer ile Türkdoğan 2008:283-305).

Yapılan araştırma ve diğer araştırmanın sonuçlarına göre, ilişki olarak kurumda kalan 36-48 aylık korunmaya çocukların psikomotor gelişim puanları diğer yaş gruplara göre düşüktür. Kurumda kalan 36-72 aylık çocuklar sportif ve fiziksel etkinliklerle desteklendiğinde psikomotor gelişim puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

**Tablo 4.12:** Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Öz bakım Becerileri Gelişim Alanlarına Göre İncelenmesi

Yaş Grupları	N	Ortalama	Standart Hata
36-48	8	2. 35	0. 14
48-60	6	2. 90	0. 06
60-72	9	2. 89	0. 05

Tablo 4.12 Kruskal Walls-Varyans Analiz sonuçlarına göre kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların öz bakım becerileri gelişim alanında farklılık vardır. 36-48 yaş grubundaki korunmaya muhtaç çocukların öz bakım gelişim puanları 2. 35 olduğu için 48-60 aylık korunmaya muhtaç çocukların öz bakım becerileri 2. 90 ve 60-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların öz bakım becerileri ortalaması 2. 89 iki gruptan daha düşüktür.

Dinçer ve Demiriz (2001) 5-6 yaş çocuklarda özbakım becerileri ile ilgili yaptıkları araştırmada okul öncesi eğitimi alma ve cinsiyet durumlarına göre dağılımları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankarada'ki resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 261 erkek ve 252 kız olmak üzere toplam 513 çocuğun anne ve babaları oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket formunda ilk bölümde çocuğa ilişkin tanıtıcı bilgiler, ikinci bölümde tuvalet alışkanlığı yemek yeme, düzen, giyinme, tehlikelerden korunma ile ilgili özbakım becerilerine yönelik davranışlarına yer verilerek ebeveynlere çocuklarının bu davranışları hangi sıklıkta gerçekleştirdikleri sorulmuştur. Analiz sonuçlarına göre çocukların özbakım becerileri toplam puanları karşılaştırıldığında cinsiyet açısından anlamlı bir fark olmadığı halde okul öncesi eğitimi alınma durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Okul öncesi eğitimi alan çocukların

özbakım becerilerinde daha başarılı oldukları görülmüştür.

Yapılan araştırma ve diğer araştırmanın sonuçlarına göre, küçük yaş grubunda olan 36-48 aylık çocukların öz bakım becerileri puanları düşüktür. Okul öncesi eğitimi almamış çocukların da öz bakım becerileri puanları düşüktür. Büyük yaş grubu 48-60 aylık, 60-72 aylık çocukların okul öncesi eğitimi gördükleri için öz bakım becerileri puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

0-6 yaşları arasına kapsayan okul öncesi yıllar alınan eğitimin ve geçirilen deneyimlerinin çocuğun karakterinin şekillenmesi, beceri, temel bilgi, alışkanlık ve tutumlarının kazanılması ve geliştirilmesinde, gelişim açısından kritik yıllardır. Çocuğun doğuştan getirmiş olduğu potansiyeli en üst seviyeye çıkartabilmesi için erken yaşlarda nitelikli ve yeterli deneyimlere ve uyarıcılara gereksinim vardır. Çocuk kimseli ya da kimsesiz olsun tamamı ile korunmaya muhtaçtır. Çocuğun gelişimi ile anne ve babanın sorumluluğunda iken korunmaya muhtaç çocukların gelişimi ile doğrudan doğruya toplumun sorumluluğundadır.

Çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyen en sağlıklı ortam aile ortamıdır. Ancak günümüzde çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyen anne baba kaybı, ailenin yoksul olması, ihmal, istismar, terk edilme, aile içi çatışmalar gibi durumlar sorunlar vardır. Bu gibi sorunlarda en gerekli durum çocuğu koruma altına almaktır. Çocuk, koruma altına alındıktan sonra özel durumlara uygun olarak kurum, koruyucu aile, evlat edinme gibi bakım modeli önem kazanır. Günümüzde özellikle çocuk yuvası gibi kurum bakımı hizmetlerinin çocuğun gelişimi açısından yetersiz kalmaktadır. Korunmaya muhtaç çocuğun ailesinin güçlendirilmesi, aile ortamının çocuk açısından sağlıklı bir ortam haline getirilmesi ya da korunmaya muhtaç çocuğun daha sağlıklı aile ortamına yönlendirilmesi gerekir.

Araştırmamın sonuçlarını incelediğimizde;

Tablo 4.1'e göre kurumda kalan 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların kurumda kalanlarının sosyal-duygusal gelişim değerleri düşük, koruyucu aile yanında kalanların sosyal duygusal gelişim değerlerinin yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.2'ye göre koruyucu aile yanında ve kurumda kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları bakımından yaş değişikliğine göre farklılık farklaşmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi ek olarak 36-48 ay, 48-60 ay, 60-72 ay arasında karşılaştırmaların ortalamalarda anlamlı bir farkbulunmuştur.

Tablo 4.3'e göre kurum bakımındaki korunmaya muhtaç çocukların sosyal ve duygusal gelişim puanlarının düşük, anne programı uygulanmış araştırmadaki gibi koruyucu aile yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların sosyal-duygusal gelişim puanlarının yüksek bulunup kurum bakımı ve koruyucu aile hizmeti arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Tablo 4.4.'e göre koruyucu ailenin medeni durum (bekar, çocuklu-dul, çocuksuz- evli, çocuksuz-dul) kalan 36-72 aylık çocukların gelişim alanları puanları ile çocuklu- evli yanında kalan çocukların gelişim alanlarının puanlarına göre düşük olduğu görülmüştür. Özellikle dil gelişim puanları çocuklu-evli olan koruyucu ailelerde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5.'e göre koruyucu ailenin hem anne hem babanın eğitim düzeyinin 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocuklarının gelişim alanlarına olumlu ve olumsuz etkilemediği görülmüştür.

Tablo 4.6.'ya göre 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanları (bilişsel gelişim, dil, sosyal-duygusal, psikomotor, öz bakım becerileri) ile koruyucu ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4.7.'ye göre koruyucu ailenin yaşı ile 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların bilişsel gelişim, dil gelişim, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, psikomotor gelişim, öz bakım becerileri gelişim alanlarını etkilemediği görülmüştür.

Tablo 4.8.'e göre çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların yuva ortamının sosyal-duygusal gelişimlerini olumsuz etkisinden dolayı sosyal-duygusal gelişim puanları düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.9.'a göre 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların bilişsel gelişim, dil gelişimi, psikomotor gelişim, sosyal-duygusal gelişim, öz bakım becerileri gelişim alanlarını kurumda kalış süresinin doğrudan etkilemediği görülmüştür.

Tablo 4.10'a göre kuruma ve korunma altına alınmadan önce 36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların korunma altına alınma nedenleri (boşanma, terk

edilmiş olma vb). ile gelişim alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 4.11.'e göre kurumda kalan 36-48 aylık korunmaya çocukların psikomotor gelişim puanları diğer yaş gruplara göre düşüktür. Kurumda kalan 36-72 aylık çocuklarsportif ve fiziksel etkinliklerle desteklendiğinde psikomotor gelişim puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.12'ye göre küçük yaş grubunda olan 36-48 aylık çocukların öz bakım becerileri puanları düşüktür. Okul öncesi eğitimi almamış çocukların da öz bakım becerileri puanları düşüktür. Büyük yaş grubu 48-60 aylık, 6 0-72 aylık çocukların okul öncesi eğitimi gördükleri için öz bakım becerileri puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Gelişimin en hızlı olduğunu vurguladığımız erken çocukluk yılları yani 0–6 yaş döneminde çocukların potansiyellerinin farkına varılması ve gelişimlerinin sağlıklı bir biçimde ilerlemesi açısından oldukça önemlidir. Çocukların potansiyellerinin tamamı kullanmaları hatta potansiyellerini en üst seviyeye çıkarmaları onların en büyük hakkıdır. Bu konu da anne babalara başta olmak üzere eğitimcilere önemli görevler düşmektedir. Araştırmamızın sonuçları da bu yöndedir. Araştırmamızın bulgu ve sonuçlarından yola çıkarak şu şekilde öneriler de bulunabilir;

Araştırmada tüm okul öncesi yaş gruplarını genel olarak gözlemlendiği için tek bir yaş grubu alınarak kurumda ve koruyucu aile yanında kalan çocukların gelişim alanları ayrıntılı bir şekilde incelenebilir.

Korunmaya muhtaç çocukların, anne-baba rolünü üstlenebilecek yetişkinlere ihtiyaç duydukları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle koruyucu aile gibi öz ailesinin yerini alabilecek koruma tedbirlerini alınması korunmaya muhtaç çocukların sorunlarınabüyük ölçüde çözüm getirebilir.

Kurum bakımında olan çocuklar günde birkaç sefer bakıcı anne değiştirmektedirler. Oysaki çocuğa verilen şefkat ve alaka aynı anne-baba tarafından verilmelidir.

Ebeveynin her ikisinin ya da anne-baba vefatından dolayı aileden ayrılmak

zorunda kalan çocuklar için kurumlar mümkün olduğunca aile ortamına benzetilmeye çalışılmalıdır.

Koruyucu aile çalışmaları daha nitelikli hale getirilerek ve bu konuda toplumun bilinçlenmesi sağlanarak, çocukların yuva ortamından ziyade ev ortamında ailelerle yaşamaları sağlanabilir.

Küçük yaş grubu çocukların özbakım becerileri yetersiz kaldığı gözlenmiştir. Küçük yaş grubunun çocuklarının kurum bakımından ziyade koruyucu aile hatta kendi ailesiyle yaşabilmesini sağlayan imkanı geliştirecek uzun vadeli programlar sağlanmalıdır. Ayrıca kurumda kalan küçük yaş grubunda olan korunmaya muhtaç çocukların okul öncesi eğitimi alınması yönlendirilerek özbakım becerilerini geliştirmeleri sağlanabilir.

Koruyucu ailenin medeni durumu baktığımızda çocuklu-evli olanların yanında kalan korunmaya muhtaç çocukların dil gelişim puanları yüksektir. Bu yüzden korunmaya muhtaç çocukların çocuklu-evli olan koruyucu ailelere verilmesi tercih edilmelidir.

36-48 aylık grubunda olan korunmaya muhtaç çocukların psikomotor gelişim özelliklerini kazanamadıkları görülmüştür. Küçük yaş grubunda olan çocuklar kurum bakımı yerine koruyucu aile ya da okul öncesi eğitimi alınması sağlanarak psikomotor gelişimleri desteklenebilir.

36-72 aylık korunmaya muhtaç çocukların sosyal-duygusal gelişimleri, psikomotor gelişimleri ve özbakım becerileri özelliklerinde araştırmanın sonuçlarına göre bugelişim alanlarında yetersiz kaldıkları için bu çocukların okul öncesi eğitimi almaları sağlanabilir.

Kurum tiplerine göre çocuk yuvalarında kalan korunmaya muhtaç çocukların gelişim alanlarında yetersizlik görüldüğü için kışla tipi yurt ortamından ziyade ev ortamına benzeyen sevgi evi ya da çocuk evi kurumlara yönlendirilmelidir.



## KAYNAKÇA

Akbulut Kurtuluş, S. (2011). “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aracılığıyla Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Kurumu”. Gazi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Aksoy, A. (1994). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim”. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Yayınları. Ankara.

Akyüz, E. (1980). “Çocuk Hakları Bildirisi ve Türk Hukuk Sistemi”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:13. Sayı:1. <http://dergiler.ankara.edu.tr>.

Aliyeva, T. (2011). “Lev Vygotsky’nin Bilişsel Gelişim Teorisi Açısından Çocuklarda Dini Gelişim”. Erciyes Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.

Arnaz, Z. (1983). “Koruyucu Aile Bakımındaki Çocuğun Gelişim Özellikleri Ana Yoksunluğunun Çocuk Gelişimine Etkileri Açısından Koruyucu Aile Bakımının, Kurum Bakımı İle Karşılaştırılmalı İncelenmesi”. Sosyal Hizmetler Yüksekokul Dergisi. 1 (2-3). 111-156.

Artan, İ.ve Bayhan San, P. (2004). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Morpa Yayınları. İstanbul.

Atkinson, R. L, E. Mith ve J. Ben (1997). Psikolojiye Giriş. (Çeviren, Yavuzer Atgan). Arkadaş yayınevi. Ankara.

Aydın F. ve Özlem (1997). “Başbakanlık Sosyal Hizmetler çocuk Esirgeme Kurumunda Bulunan 5-6 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Dil Eğitim Programının Dil Gelişimine Etkisi”. Gazi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Aydın, B. (2000). ”Gelişimin Doğası”, Editör: Binnur Yeşilyaprak, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Başal, H. A. (2004). **Gelişim ve psikoloji- Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebiliriz**, Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Bıyıklı, L. (1982). “Yetiştirme Yurdundaki Çocuklarının Zihinsel ve Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara.

Bıyıklı, L. (1983). “Koruyucu Aile Bakımı”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:16. Sayı:1.

Bıyıklı, L. (1995). “Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve S. O. S Çocuk Köyleri”. Özel Eğitim Dergisi. 2 (1), 3-10.

Bradley Scott, M. A. (1998). “Snapping Synapses in the Early Years”, **Intercultural Development Research Association (IDRA) Newsletter**. Issue: **Young Children**, <<http://www.idra.org/newsletter/1998/Apr/Bradley.htm>> ( 25. 08. 2015).

C. M, Charles (2003). Piaget İlkeleri. Nobel Yayınları. Ankara.

Can, Y. (2000). “Koruyucu Aile Uygulaması: Ankara Örneği”. Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

“Çocuk Hakları”. (2003). Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Anabilim Dalı.

Coşkun, A. (2010). “Küçük Yaşta Spor Yapan Çocuklarda, Bilişsel Yapının ve Motor Gelişiminin İnsan Çizim ve Motor Gelişim Testleriyle Araştırılması”. Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Çağdaş, A. (1997). “İletişim Dilinin 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Gelişimine Etkileri”. Selçuk Üniversitesi. Doktora Tezi. Konya.

Çağlar, D. (1973). “Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimlerine

Genel Bir Bakış”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:6. Sayı:1.

Çağlar, D. (1982). “Atatürk ve Cumhuriyet Devrinde Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım ve Öğretim Olanakları”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:15. Sayı:2.

Çelebi, N. (1979). “Süt Çocukluğu Çağı Çocuklarının Fizik Gelişim Parametrelerinin ve Motor Gelişim Durumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. Hacettepe Üniversitesi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara.

Çeliköz, N. ve diğerleri (2008). “Çocuk Yuvası ve Ailesi ile Yaşayan Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Anlayışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:23. 1-13.

Çetin, H. (2008). “Korunmaya Muhtaç Çocukların Bakımı Nasıl Olmalıdır?”. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 3 (9).

Çetin, H. (2010). “Korunmaya Muhtaç Çocukların Bakımına, Yönelik Etkin ve Sistematik Bir Yaklaşım Modeli”. Mersin Üniversitesi. Sağlık Bilim Dergisi. 3 (3).

Çocuk Koruma Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5395.pdf> (12.05.2015)

Demir, S. (2010). “Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Giden 36-60 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişim Özellikleri Açısından Karşılaştırılması: Kütahya İli Örneği”. Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Demirkaya, Ö. (2009). “Bilgül Adalı’nın Çocuk Romanlarının, Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Alanlarına Etkileri Açısından İncelenmesi”. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.

Demirtaş, S. (2009). “Çocuk Yuvasında Kalan Korunmaya Muhtaç Çocukların Değer Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Etkililiği”. Hacettepe Üniversitesi. Doktora

Tezi. Ankara.

Elkonin, D. B (2007). Detskaya Pshologiya;Academia 4. Baskı, Moskova.

Erdal, L. (2014-2). Türkiye'de Sosyal Politika ve Koruyucu Aile Hizmeti Modeli. Sosyoekonomi July-December.

Ergün, F. (1977). “Korunmaya Muhtaç Çocuk Bakım Yurtları ve Koruyucu Aile Yanındaki 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Ölüm Oranı ve Nedenleri”. Hacettepe Üniversitesi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara.

Erol, N, Şimşek Z. ve Üstüner, S.(2005). *Çiçekli Dünyamda Elimi Yalnız Bırakma: Dünya’da ve Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemleri, Koruyucu Aile Evlat Edinme*. Ankara: Ümit Matbaacılık.

Eryılmaz, N. (2010). “Çocuk Yuvasında ve Ailesinin Yanında Kalan 6 Yaş Çocuklarının Duygusal Becerilerinin Karşılaştırılması”. Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Feyman, N. (2006). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin Çocukların Gelişim Alanları Üzerine Etkisinin İncelenmesi”. Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Fidan, T. ve Arkadaşları (2013). “Erzurum Çocuk Yuvası 0-6 Yaş Biriminde Kalan Çocukların Sosya-Demografik Özellikleri, Davranışsal Sorunları ve Gelişim Düzeyleri”. Konuralp Tıp Dergisi. 5 (2):17-21.

Gençay, G. (2007). “3-4 Yaş Gelişim Özelliği Gösteren Zihinsel Engelli Çocukların Aldıkları Eğitiminin Dil gelişimine Etkisinin İncelenmesi”. Ankara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

Gökçe, B. (1971). “Kimsesiz Çocuklar Sorunu”. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayını. No:55. Ankara.

Gökçearsan, E. (2004). “Çocuk Yuvalarında Kışla Bakım Modeli İle Grup evi Bakım Modelinin Hizmet Kalitesi Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Değerlendirme Araştırması (Atatürk Çocuk Yuvası ve Barbaros Çocuk Köyü).

Güçray, S. S. (1989). “Çocuk Yuvasında ve Ailesi Yanında Kalan 9, 10, 11 Yaş Çocuklarının Öz-Saygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler”. Hacettepe Üniversitesi.

Gülay, H. (2004). “Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi ile Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güran, N. (1983). “Çocuklar İçin Kurum Bakımı ve Sosyal Hizmet”. Prof. Dr. İbrahim Yasa’ya Armağan. AÜ. SBF Yayınları. Ankara.

Gürocak Ünal, S. (2007). “Anasınıfına Devam Eden 60-72 Ay Çocukların Dil Gelişimi ve İnce Motor Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi”. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Bolu.

Harder, S (1990). “Developmental differences in the nature of self-representations For The Understanding, Assessment and Treatment of Maladaptive Behaviour Cognitive Therapy and Research. Vol:14 113-142.

Hopurcuoğlu, A. (2010). “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden TürkÇocuklarının Dil Gelişimi Açısından Fiilimsi Kullanımlarının İncelenmesi”. Mustafa Kemal Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Hatay.

J. Gander, M. ve Gardiner, H. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İmge yayınevi. Ankara.

Kahraman, F. (2007). “Türkiye’de Çocuk Refahlar Alanında Koruyucu Aile Hizmeti (Sakarya ve Kocaeli Örneği)”. Sakarya Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

Kalan, P. (2007). “İşitme Kayıplı Çocuklarda Motor Gelişim ve Fiziksel Uygunluğun Değerlendirilmesi”. Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

Ankara.

Karasar, N (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara. Nobel Yayınevi.

Karataş, K. (2008). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme, N. Erol, (Ed). *Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı*, içinde (41-45). Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim DalıYayını.

Karatay, A. (2007). “Cumhuriyet Dönemi Korunmaya Muhtaç Çocuklara İlişkin Politikanın Oluşumu”. Marmara Üniversitesi. Doktora Tezi. İstanbul.

Kartal, H. (2005). “Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne- Çocuk Eğitim Programının 6 Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi”. Uludağ Üniversitesi. Doktora Tezi. Bursa.

Kerkez, F. (2006). “Oyun ve Egzersizin Yuva ve Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel ve Motor Gelişime Etkisinin Araştırılması. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Doktora Tezi. Trabzon.

Konya, S. (2007). “Kubaşık Öğrenme Etkinliklerinin Beş Yaş Grubu Öğrencilerinin Özbakım Becerilerinin Gelişimine Etkisi”. Adnan Menderes Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Aydın.

Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme Korunma Kararlarının Alınması ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik.

Koruyucu Aile Yönetmeliği (2012). Resmi Gazete. 24. 01. 2015 tarih ve 29246 <http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/duyurular/koruyucu-aile-yonetmelik-degisikligi>

Koşar, G. N. (1992). “Sosyal Hizmetlerde Aile ve Çocuk Refahı Alanı”. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu. Ankara.

Küçük, D. (2009). “Bakıcı Tarafından Annesi Tarafından ve Kreşte Bakılan 3-6 Yaş Çocukların Yaşam Kalitesi ve Özbakım Becerilerinin Değerlendirilmesi”. Atatürk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

Laklija , M. (2011), Foster Care Models in Europe - Results of a Conducted Survey Zagreb, <http://www.udomiteljizadjecu.hr/admin/fckeditor/File/publikacije/Foster%20care%20models%20in%20Europe%20-20results%20of%20a%20conducted%20survey%20-%20Maja%20Laklija.pdf>, (Erişim: 25. 01. 2017).

Lee, S. M. ve Johsan-Raid, B. D. (2012) . "Foster Care Re-Entry: Exploring the role of foster care characterictics, in--home child welfare services and cross-sector services". Children and Youth Services Review. 34, 1825-1833.

Nazik, M. H. (1998). ocuksuz Ailelerin Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Hakkındaki Görüşleri. Basılmamış Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Programı Bilim Uzmanlığı Tezi. T. C. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Okday, A. (1999). “Okul ncesi Dönemde Gelişim ve Eğitim”. Yaşamın Sihirli Yılları: Okul ncesi Dönem. Epsilon Yayınları. İstanbul.

Oran, M. (2004). “Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu ocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne-Baba Tutumları ve BazıDeğişkenlere Göre İncelenmesi”. Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya

meroğlu, E. ve Kandır, A. (2005). Bilişsel Gelişim. Morpa Yayınları. İstanbul.

zbeşler, C. (2007). “Klinik Perspektifinden Koruyucu Aile Hizmetleri”. Sağlık ve Toplum Dergisi. Sayı:2. <http://www.ssyu.org.tr>. (22. 08. 2015).

zdemir, N. ve diğerleri (2008). “Bir Sosyal Sorumluluk Projesi rneği: Korunmaya Muhtaç ocuklar”. C. . Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:32. No:2. 283-305.

zmert, E. N. (2006). “ErkenocuklukGelişimininDesteklenmesi-3,Aileocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 49:256-273.

Salim, M. (2011). “Geçmişten Günümüze Türkiye’de ocuk Koruma

Politikaları ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu”. Süleyman Demirel Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Saraç, A. (2011). “Çocuk Yuvası Bakımında Bulunan Çocukların Davranış Sorunları ve Çocuk Yuvası Personeline Yapılan Eğitimin Bu Sorunlar Üzerindeki Etkisi”. Süleyman Demirel Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Serhatlıoğlu, B. (2006). “Televizyon Programlarının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine Yönelik Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi (Elazığ İli Örneği)”. Fırat Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.

Sevinç, M. (2005). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1-2. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Sökezoğlu, D. (2010). “Ritim, Hareket ve Şarkı Öğretimi Temelli Müzik Eğitiminin 7-11 Yaş Grubu Çocuk Yuvası Öğrencilerinin Sosyal Gelişimleri Üzerine Etkisi (Afyonkarahisar İli Örneği). Gazi Üniversitesi. Doktora Tezi. Ankara.

Sözer, E. (2000). “Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme”. Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. AÖF Yayınları. Eskişehir.

Suğur, N. ve Doğru, S. E. (2010). “Koruma Altındaki Çocukların Aile ve Devlet Algısı Üzerine Bir Araştırma”. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. Cilt:65 (1).

Şahin Çat, A. (2009). “Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Dil Gelişimi ile Annelerin Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Abant İzzet baysal Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Bolu.

Şahin, M, Vural, S, Vural, D, Yüksel, S, Yıldız, F. ve Aslan, D. (2008). 6-14 Yaş Grubu Çocuklarda El Yıkama ile ilgili Bir Müdahale Çalışması. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 7, s. 65-70.



Şenocak, H. (2006). “Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri”. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Sayı:51. <http://www.journals.istanbul.edu.tr/>

Şimşek, Z. ve diğerleri (2008). “Kurum Bakımındaki Çocuk ve Ergenlerde Davranış ve Duygusal Sorunların Epidemiyolojisi Ulusal Örneklemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. Türk Psikiyatri Dergisi. 19 (3):235-246.

Temiz, G. (2002). “Okul Öncesi Eğitiminin Çocuğun Dil Gelişimine Olan Etkisi”. Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Tok, Ö. (1996). “Koruyucu Aile Hizmeti Standartları ve Ülkemizdeki Durumu”. Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Tokgöz, İ. (2006). “Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Kitapların Dil Gelişimi ve Anlam Bilim Açısından Değerlendirilmesi”. Dokuz Eylül Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Topbaş, S. (1998). “İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Türkçe Öğretimi”. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Torun, F. (1986). “Çocuk Yuvalarında Kalan 9-10 Yaşlarındaki Korunmaya Muhtaç Çocukların Aile Bireylerini ve Aile İlişkilerini Algılamaları”. Hacettepe Üniversitesi. Bilim Uzmanlığı Tezi. Ankara.

Tuzcuoğlu, N. (1989). “Korunmaya Muhtaç Çocukların Öğrenim Problemleri”. Gazi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Ünlü, E. (1987). “Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Kurum Bakımı Örneğinde Sosyal Hizmette Bir Değerlendirme Araştırma”. Doktora Tezi. Ankara.

Üstün, E. ve Akman, B. (2002). “Korunmaya Muhtaç Çocukların Benlik Algısının İncelenmesi”. Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi. 23:229-233.

Üstüner, S. (2004). “Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve

Duygusal Sorunları”. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 13. 03. 05, s. 130-140, Ankara

Yalçın, A. (2011). “Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelecek Kaygılarının İncelenmesi”. Kocatepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar.

Yavuzer, H. (1992). Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yazıcı, E. (2014). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt 4. Sayı:2. ss. 247- 270.

Yenisor, E. (1989). “Yuvarın Dil Gelişimine Etkisi” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. İstanbul Üniversitesi.

Yıldız, Ü. F. (2000). “Deneyisel Yaratıcılık Programının 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Bilişsel Gelişimlerine Etkileri”. Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Yolcuoğlu, İ. G. (2009). “Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi”. Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi. Cilt:5. Sayı:18. 43-57.

## EKLER

**EK-1: KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLARIN GELİŞİM ALANLARI ANKETİ**

Sayın sosyal hizmet uzmanı ve çocuk gelişim öğretmeni form 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocuğa ait bilgiler, ikinci bölümde koruyucu aile bilgileri, üçüncü bölümde kurum bilgileri, dördüncü bölümde çocuğun gelişim özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Çocuk hangi yaş aralığını kapsıyorsa o yaş aralığındaki gelişim özelliklerini cevaplayınız. Her soruyu cevaplarken yanına çarpı işareti (X)koyunuz.

Samimiyet ile soruları cevapladığınız için teşekkür ederim. Gülşah ÖĞÜT

Yüksek Lisans Öğrencisi ve Öğretmen

**1. ÇOCUĞA AİT BİLGİLER**

1-Çocuğun yaşı:36-48aylık ( ) 48- 60aylık()60-72aylık()

2-Çocuğun cinsiyeti:Kız() Erkek ( )

**2. KORUYUCU AİLEBİLGİLERİ**

1-Koruyucu Ailenin medeni durumu:

a. Bekar( )b. Çocuklu-Evli()c. Çocuklu-Dul ( ) d. Çocuksuz-Evli ( )e. Çocuksuz-Dul()

2-Ebeveynlerin Eğitimdüzeyi:

Annenin: a. İlköğretim(ilkokul-ortaokul)()b. Ortaöğretim(Lise)( )c. Yükseköğretim(

Babanın: a. İlköğretim(ilkokul-ortaokul)() b. Ortaöğretim(Lise)() c. Yükseköğretim()

3-Koruyucu Ailenin ekonomik durumu: a. Alt() b. Orta( ) c. Üst ( )

4- Koruyucu Ailenin yaşı: a. 25-34b. 35-44c. 45-54d. 55-64

5-Çocuğun koruyucu aile alınma nedeni:

- a. Evlilik dışı ilişkiden olma ( )      b. Sokağa terk edilmiş olma ( ) e. Anne-babanın ölümü ( )  
c. Boşanma ( ) d. Ekonomik yetersizlik ( ) f. Diğer (varsabelirtiniz).....

### 3. KURUM BİLGİLERİ

1-Kurum tipi:a. Çocuk Yuvası (0-12) ( )b. Sevgi Evi (0-18) ( ) c. Çocuk Evi (0-18) ( )

d. Diğer (varsabelirtiniz).....

2-. Çocuğun kurumda kalış süresi:

- a. 1-5 ay ( )b. 6-10ay( )c. 10-daha fazlaay( )

3-Çocuğun kuruma alınmanedeni:

- a. Evlilik dışı ilişkiden olma( )b. Sokağa terk edilmiş olma( )e. Anne-babanınölümü( )  
c. Boşanma ( ) d. Ekonomik yetersizlik ( ) f. Diğer (varsabelirtiniz).....

**4. AYLARA GÖRE GELİŞİMÖZELLİKLERİ**  
**36-48 Aylık Çocuklar İçin**

<b>Psikomotor Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
1. Çember etrafında döner.			
2. Yuvarlanmakta olan topa tekme atar.			
3. Atılan topu yakalar.			
4. Yerden zıplayan topu yakalar.			
5. Hareket halindeki büyük bir topu ayağı ile durdurur.			
6. Parmak ucunda yürür.			
7. Ritme uygun dans eder.			
8. Plastik çivi tahtasında çivi takar-söker.			
9. Yuvarlak çizer.			
10. Verilen basit şekilleri makasla keser.			
11. Oyun hamuru gibi yumuşak malzemeleri kullanarak değişik şekiller oluşturur.			
12. Çeşitli malzemelerle baskı yapar.			
13. Sıvıları bir kaptan başka bir kaba boşaltır.			
<b>Sosyal-Duygusal Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
14. Kendisi ile ilgili sorulan sorulara uygun cevaplar verir.			
15. Grup oyunlarına katılır.			
16. Sırasını bekler.			
17. "Lütfen!", "Teşekkür ederim." Gibi nezaket sözcüklerini kullanır.			
18. Duygularını ifade eder.			
<b>Dil Gelişimi</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
19. Kendi kendine şarkı, şiir, tekerleme söyler.			
20. Yaptığı günlük işlerle ilgili olarak sorulan sorulara cevap verir.			
21. Konuşmalarında sıfatları kullanır.			
22. Konuşmalarında kişi zamirlerini kullanır.			
23. Konuşmalarında yer bildiren ifadeleri kullanır.			
24. Konuşmalarında çoğul eklerini kullanır.			
25. Neden, nasıl, kim gibi sorular sorar.			
26. İki olayı oluş sırasına göre anlatır.			
27. Duygularını sözel olarak ifade eder.			

<b>Bilişsel Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
28. "Büyük-küçük, az-çok, açık-kapalı, uzun-kısa kavramlarını ayırteder.			
29. 1'den 10'a kadar sayar.			
30. Bire bir eşleştirme yapar.			
31. Üç küple köprü yapar.			
32. 1'den 10'a kadar olan nesneler içinde istenen sayıdaki nesne ya da nesneleri gösterir.			
33. Eksik insan resmine kol ve bacak çizerek tamamlar.			
34. Üç parçalı yapbozu tamamlar.			
35. Renkleri tanıır ve eşleştirir.			
36. Resmini gördüğü nesneyi tamamlar.			
37. Diz, dil, boyun, kol, parmak gibi beden parçalarını gösterir.			
38. Cinsiyetini ayırt eder.			
<b>Özbakım Becerileri</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
39. Kendi kendine yemek yer.			
40. Düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız giyer.			
41. Giysilerin önünü ve arkasını ayırt eder.			
42. Tuvalete tek başına gidebilir.			
43. Burnunu mendille siler.			
44. Kendine ait eşyaları toplar.			

#### **48-60 Aylık Çocuklar İçin**

<b>Psikomotor Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
1. Çizgi üzerinde yürür.			
2. Çift ayakla belli bir uzaklığa atlar.			
3. Çift ayakla sıçrar.			
4. Geri geri çift ayakla sıçrar.			
5. Tek ayak üzerinde sıçrar.			
6. Tek ayak üzerinde birkaç saniye durur.			
7. Ayak değiştirerek iner, çıkar.			
8. Topu kendisi sıçratıp yakalar.			
9. Üçtekerlikli bisiklete biner ve bisikletle köşeleridöner.			

10. 20 cm yükseklikten atlar.			
11. Topuk ve ayakucuyla yürür.			
12. Dokuz blokla kule yapar.			
13. Modele bakarak yuvarlak ve kare şeklini çizer.			
14. Çeşitli şekiller çizer ve boyar.			
15. Boncuk, makarna vb. nesneleri ipe dizer.			
<b>Sosyal-Duygusal Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
16. Adını-soyadını ve yaşını bilir.			
17. Toplum içinde kendinden beklenen sosyal davranışları sergiler.			
18. Yetişkinlerin konuşmalarında katılır.			
19. Oyuncaklarını paylaşır.			
20. İzin ister.			
21. Bir sorunu olduğu zaman yardım ister.			
22. Kendinden küçüklere yardım etmeyeisteklidir.			
<b>Dil Gelişimi</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
23. Kendisine verilen üç yönergeyi dinler ve yerine getirir.			
24. Birleşik cümleler kullanır.			
25. Resimdeki saçmalıkları açıklar.			
26. Zıt sözcükler söyler.			
27. Konuşmalarında bağlaç kullanır.			
28. Konuşmalarında sözcüklerin olumsuz biçimlerini de kullanır.			
<b>Bilişsel Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
29. İnsan resmini 6 ögeyi içerek şekilde çizer.			
30. 4-8 parçalı yapbozu tamamlar.			
31. 1'den 10'a kadar rakamlarla nesneler arasında ilişki kurar.			

32. Nesneleri ortak özelliklerine göre (taştlar, hayvanlar, büyük- küçük, vb)sınıflandırır.			
33. 1'den 20'ye kadar ezbere sayar.			

34. İki yarım daireyi birleştirip tam daire yapar.			
35. Baştaki, sondaki, ortadaki gibi mekansal konumları ayırt eder.			
36. Bir olayı oluş sırasına göre sıralar.			
37. Model olunduğunda 10 küpten kule yapar.			
38. Nesnelerin neden yapıldığını söyler.			
39. "Neden?" sorusuna cevap verir.			
40. Dokuları ayırt eder.			
41. 8 rengi isimlendirir.			
42. Renkleri tonlarına göre sıralar.			
43. Renkleri gruplandırır.			
44. Kısa bir önce gördüğü resmi hatırlar.			
45. Eksik resimleri modele bakarak tamamlar.			
46. Gösterilen resimle ilgili bir öykü anlatır.			
47. Öyküdeki 5 ana noktayı hatırlar ve tekrarlar.			
48. Neden-sonuç ilişkisi kurar.			
49. Etkinliklere bağlı olarak günün hangi zamanda olduğunu söyler. (sabah, akşam, öğle).			
50. Bir nesnenin diğerine göre ağır ya da hafif olduğunu söyler.			
<b>Özbakım Becerileri</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
51. Saçını tarar.			
52. Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler, çözer.			
53. Boyuna uygun bir askıya ceketini ya da hırkasını asar.			
54. Ellerini ve yüzünü yıkar.			



55. Dişlerini fırçalar.			
56. Sofra kurallarına uyar.			
57. Yemekle ilgili araç gereçleri uygunkullanır.			
58. Sofra kurmak gibi ev işlerinde yardımcı olur.			

### **60-72 Aylık Çocuklar İçin**

<b>Psikomotor Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
1. Başlama ve durma komutlarına uyarak tempolu yürür.			
2. Tek ayak üzerinde 8-10sn durur.			
3. Topuk ve ayakucunda geri geri yürür.			
4. Parmak ucunda koşar.			
5. Yaklaşık 30 cm yükseklikten atlar.			
6. Ritmik olarak seker.			
7. Düşmeden 10 kez öne doğru çift ayakla sıçrar.			
8. Koşarken yerden bir şey alır.			
9. Kendi bedeni etrafında döner.			
10. Ayak değiştirerek merdiven iner, çıkar.			
11. Kendi başına ip atlar.			
12. Kendine zıplatılan topu yakalar.			
13. Topu 3m uzaktaki hedefe doğru atar.			
14. Kâğıt üzerine çizilmiş basit şekilleri keser.			
15. Hamur gibi yumuşak malzemeleri kullanarak 2-3 parçadan oluşan şekiller yapar ve bunlardan bir kompozisyon oluşturur.			
16. Baskı ve yapıştırma işlerini yapar.			
17. Yetişkin gibi kalem tutar.			
18. Model gösterildiğinde kâğıdı çapraz şekildekatar.			
19. Modele bakarak daire, üçgen, kare ve dikdörtgençizer.			

20. Yatay, dikey, eğri ve eğik çizgiler çizer, bunların kombinasyonlarını oluşturur.			
21. İşaret parmağı ile diğer elinin parmaklarını sayar.			
22. İsmi kopya eder.			
23. 1-5 arası rakamları kopya eder.			
24. Eksik insan resmini tamamlar.			
<b>Sosyal-Duygusal Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
25. Duygularını belli eder.			
26. Başkalarının duygularını anlar.			
27. Kurallı oyunların kuralına uyar.			
28. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.			
29. Bir oyunun kuralını başkasına açıklar.			
30. Kendine güven duyar.			
31. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.			
32. Kendine bir amaç belirleyip davranışlarını ona göre yönlendirir.			
33. Arkadaş seçiminde kararlılık gösterir.			
34. Belli bir olayı, durumu canlandırır.			
35. Kendini ifade etmede özgün yollar kullanır.			
36. Kendi cinsiyetine göre uygun davranır.			
37. Haklarını korur.			
<b>Dil Gelişimi</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
38. Günlük deneyimlerini anlatır.			
39. Birbirini izleyen üç emir tümcesinde istenileni sıra ile yerine getirir.			
40. Tekil ve çoğul ifadeleri birbirine dönüştürerek kullanır.			
41. Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır.			
42. Yeni ve bilmediği kelimelerin anlamını sorar.			
43. Bazı sözcüklerin eş ve karşıt anlamlarını bilir.			

44. "Ne zaman, neden, nasıl?" gibi soru sözcükleri içeren soruları yanıtlar.			
45. "Bana tersini söyle" yönergesine doğru cevap verir.			
46. Yer bildiren sözcükleri doğru ve yerinde kullanır.			
47. Cümlelerinde "çünkü, daha sonra" gibi bağlaçları kullanır.			
48. Birleşik cümleler kullanır.			
49. Basit şakalar yapar.			
50. Bazı soyut ifadeleri anlar. (sevgi vb. )			
51. Telefon numarası ezberleyebilir.			
<b>Bilişsel Gelişim</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
52. Bedeninin tüm parçalarının isimlerini söyler.			
53. 10-25 parçalı yapbozu tamamlar.			
54. İki üçgeni birleştirerek kare yapar.			
55. Aynı dokudaki 6-10 nesneyi eşleştirir.			
56. Nesneleri bir özelliğine göre gruplandırır.			
57. 1'den 10'a kadar olan nesne grupları ile rakamlar arasında ilişki kurar.			
58. 1'den 10'a kadar olan nesneleri kullanarak toplama ve çıkartma yapar.			
59. Yarım ve bütün olan nesneleri gösterir.			
60. 1'den 10'a kadar olan rakamları sıralar.			
61. Eşleştirme, ilişki kurma, gruplandırma ve sıralamayı nasıl yaptığını açıklar.			
62. Basit neden-sonuç ilişkilerini açıklar.			
63. Kısa bir süre gösterilen bir resimdeki ayrıntıları hatırlar.			
64. Bir olaydan sonra ne olabileceğini tahmin eder.			
65. Nesneler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder ve söyler.			

66. Nesnelerin kendi içindeki konumunu birinci, ikinci şeklinde isimlendirir.			
67. "En az, en çok, birkaç" gibi miktar bildiren ifadeleri kullanır.			
68. Haftanın günlerini sırasıyla söyler.			
69. 20 'ye kadar ritmik sayar.			
70. "Dün, bugün, yarın" ile ilgili konuşur.			
71. Beş harfi isimlendirir.			
72. Daha önce dinlediği öyküyü anlatır.			
73. Sorulan sorulara kendine özgü cevaplar verir.			
74. Yaşadığın yerin adresini söyler.			
<b>Özbakım Becerileri</b>	<b>Bağımsız Yapar</b>	<b>Yardımla Yapar</b>	<b>Yapamaz</b>
75. Kendi kendine giyinir, soyunur.			
76. Giysilerinin düğmelerini ilikler, çözer.			
77. Ayakkabılarını bağlar.			
78. Dişlerini fırçalar.			
79. Tuvalet gereksinimi kendi başındakarşılar.			
80. Hava şartlarına uygun giysiler seçer.			
81. Yemeğini kendi kendine yer.			
82. Elini yüzünü, yıkar kurular.			
83. Yemek tabaklarını ya da servis tepsisini taşır.			
84. Saçlarını tarar.			

**EK-2: İZİNLER**

T. C.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı:

73595336-605. 01-

113341

25/07/2014

Konu: Veri Toplama (Gülşah ÖĞÜT)

Sayın Gülşah ÖĞÜT (Muhsinoğlu Cad. Akkent Mah. TOKİ Evleri

A-6) Merkez - KÜTAHYA -

İlgi: Gülşah ÖĞÜT'ün 08/07/2014 tarihli dilekçesi.

İlgi dilekçe ile Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Gülşah ÖĞÜT “Koruyucu Aile ve Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişim Alanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu tez çalışması kapsamında Kütahya, Afyon ve Eskişehir İli kuruluşlarında araştırma yapabilme talebinin düzenlenerek yeniden değerlendirilmesi talebi bildirilmiştir.

Söz konusu talebe ilişkin alınan Makam Onayı ekte sunulmuştur. Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

İsmail YILDIRIM

Asinle Aynıdır. r Bakana.

-Daire

Başkan V.

EKLER:

1 Sayfa DAĞITIM:

Gereği:

Bilgi:

AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİNE Çocuk Hizmetleri

Genel

Müdürlüğü

ESKİŞEHİR VALİLİĞİNE KÜTAHYA VALİLİĞİNE

Sayın

Gülşah ÖĞÜT Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

## AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI

Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı:73595336-605. 01-111174

23/07/201

4

Konu: Veri Toplama (Gülşah ÖĞÜT)

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Gülşah ÖĞÜT, 08/07/2014 tarihli dilekçesi ile “Koruyucu Aile ve Kurumda Kalan 36-72 Aylık Korunmaya Muhtaç Çocukların Gelişim Alanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu tez çalışması kapsamında Kütahya, Afyon ve Eskişehir ili kuruluşlarında araştırma yapabilme talebinin yeniden değerlendirilmesi talebi bildirilmiştir.

İlgili Genel Müdürlük tarafından da olumlu değerlendirilen söz konusu araştırmanın çalışmaya katılmayı kabul eden koruyucu aileler ile iletişimin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Koruyucu Aile Birimlerince kurulması, çalışmaya katılacak çocukların günlük yaşantılarını olumsuz etkileyebilecek bir işlemin gerçekleştirilmemesi, özel hayatlarının gizliliğine riayet edilmesi, kimlik bilgileri ile görüntülerinin kayıt altına alınmaması, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

İsmail YILDIRIM Daire Başkan V.

OLUR

23/07/2014

İmambey ERTEM Müsteşar Yardımcısı V.

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.



**T. C.**  
**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**  
**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı:	Gülşah ÖĞÜT		İmza:	
Doğum Yeri:	Sandıklı			
Doğum Tarihi:	01. 01. 1987			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Mehmet Akif Ersoy İlköğretim	-	Sandıklı	1998
Ortaöğretim	Mehmet Akif Ersoy İlköğretim	-	Sandıklı	2001
Lise	Sandıklı Lisesi	Türkçe-Matematik	Sandıklı	2004
Lisans	Uludağ Üniversitesi	İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği A. B.	Bursa	2008
Yüksek Lisans	Konya N. E Üniversitesi	İlköğretim Bilim dalı Okul Öncesi Eğitim	Konya	2017
Becerileri:	Araba kullanma, gitar çalma, İngilizce,			
İlgi Alanları:	Tema Vakfı, Pilates, Zumba, Osmanlıca,			
İş Deneyimi:	8 yıl öğretmen son3 yıl yönetici			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:	5076236842			
Adres				